

DELAVEC

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Gradišče št. 2.

GLASILO ZDRUŽENE DELAVSKE STROKOVNE ZVEZE JUGOSLAVIJE.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2—, mesečno Din 4—, celoletno Din 48. — Za članske izvode po 1.— Din.

Oglaš po ceniku.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo. Reklamacije so poštne proste.

Kongres Združene Delavske Strokovne Zveze.

Živahno dvodnevno zborovanje. — Splošno hotenje po notranjem ojačenju gibanja. — Demagogije konec! — V Sloveniji je zedinjenje izvršeno, treba le organizirati delavce! — Ne političnih preprirov, temveč podrobno strokovno delo. — Vsi sklepi soglasni. — Nova Strokovna komisija izvoljena soglasno. — S. Stanko je tajnik.

V soboto in nedeljo je zboroval kongres slovenskih razrednih strokovnih organizacij. Ta kongres se je odlikoval pred drugimi po tem, da je bil izredno živahen; vsi so se zanimali za govore, vsak bi hotel povedati, kaj ga teži. O vsakem predlogu se je polnoštevilno glasovalo. Iz obrazov vseh delegatov je bilo brati, da so še sicer pod vtisom notranjih bojev, da pa smatrajo to dobo za končano. Tivolski kongres je dal načelno podlago za strokovno zedinjenje, dve leti sta nam pa dali bogate izkušnje. In po tem kongresu je konec vsake debate, vsi gremo enotno na strokovno delo v znamenju besed, ki jih je zaklical kongresu trboveljski rudar s. **Plüberšek**:

»Kaj se vprašujete, da pri nas še ni močnih organizacij? Mesto da bi navadnega delavca, ki je komaj prišel s kmetov v tovarno, poučili in vzgajali v bratski slogi med delavci, ste mu kazali: ta je falot, oni tam je lopov, ta je po Moskvi podkupljen, oni tam je socialpatriot. Nehajte s to politiko, pričnite delavstvo vzgajati, pa bodo tisoči. danes neorganiziranih, na bodočem kongresu dobri člani delavske bojovne armade.«

Potek kongresa.

S. **Jernejčič** je v soboto ob 3. uri popoldne otvoril kongres in pozdravil delegate strokovnih organizacij. S. **Kopač** je pozdravil kongres v imenu Del. zbornice. S. **Kreft**, kot zastopnik »Svobode«, je pozival delegate, naj sprejmejo sklepe, ki bodo ustvarili sodelovanje kulturnih in strokovnih organizacij. S. **Ajdiškova** kot zastopnica Zveze delavskih žena in deklet ugotavlja, na žalost, da ni med delegati nobene žene. S. **Haramina** je pozdravil kongres v imenu centrale Združene del. strokovne zveze.

Poslovno poročilo

so podali: predsednik s. **Jernejčič**, blagajnik s. **Bradeško**, s. **Čeh** za mariborsko okrožje, s. **Böhm** za celjsko okrožje. S. **Tomé** poroča v imenu nadzorstva, da so našli vse v redu in predlaga absolutorij. Poudarja pa, da je bila Strok. komisija po odhodu s. **Golmajerja** brez vodilne glave. Brez vodilne roke v bodoče ne bo šlo več.

Nato poroča s. **Stanko** v imenu verifikacijske komisije, da zastopa na kongresu 86 delegatov 5.753 članov, včlanjenih v 10 zvezah. Po strokah je 30 železničarskih, 3 rudarskih, 7 lesnih, 1 priv. nameščeneec, 2 oblačilna, 1 dimnikarski, 13 kovinarskih, 7 živilskih, 12 monopolskih, 10 od Splošne Del. zveze in 1 čevljarški pomočnik; od strani širšega odbora in uprave prisostvuje kongresu 21 članov. Komisija osporava mandat Bajtla iz Hrastnika, Smoleta iz Ljubljane, Banerja iz Zagorja (niso plačali kvote). Po pojasnili se prizna mandat Banerju iz Zagorja in Smoletu iz Ljubljane. Za Hastnik je delegat Kellner.

Nato se je razvila debata o poslovalnem poročilu. Govorili so: s. **Pokovc**, **Hojnik**, **Haramina** (Zagreb). On poudarja, da strokovno zedinjenje ni rodilo pričakovanih uspehov, ker ni bilo dovolj zrelosti za zedinjenje. Ni prave enotnosti, dokler ni enotne ideologije, enotne taktike, enotne volje. (Burno ploskanje). Strokovna komisija mora ustanoviti predvsem enoten urad. Vsi strokovni tajniki

morajo biti njeni nameščenci, njej odgovorni. Tako bodo dobivali tudi vsi enotne direktive. Strokovna komisija se mora uveljaviti kot vrhovni forum v Sloveniji. (Ploskanje.) Nato je govoril s. **Strašek**, ki pravi, da Strok. komisija ni upoštevala levega krila. Za njim so govorili ss. **Tome**, **Pokovc**, **Štukelj**, **Arh**, **Krušič** in **Vuk**. **Vuk** poroča tudi v imenu komisije za pregled poslovnega poročila, da je poročilo vzorno sestavljeno in predlaga zaupnico Strokovni komisiji.

Nato je kongres proti nemu glasu izrekel Strokovni komisiji zaupnico.

S tem je bil kongres v soboto zvečer zaključen.

O položaju delavstva in stanju socialne politike

je drugi dan govoril kot prvi referent narodni poslanec s. **Petejan**. On je med drugim poudarjal, da razni pravilniki ministra za socialno politiko ne pomenijo izboljšanja za delavstvo, temveč kršenje prejšnjih socialnih zakonov. Uradne institucije kakor inšpekcije dela delajo več v prid podjetnikov kakor delavcev. Za dokaz navaja razne gorostasne slučaje. Krivi tega niso posamezni inšpektorji dela, temveč vlada, ki je ustvarila ves reakcionarni sistem v Jugoslaviji. V proračunu socialnega ministva je n. pr. samo 100.000 Din za potovanja vseh inšpektorjev dela. Vlada torej ne daje niti možnosti, da bi te institucije res delovale.

Glede socialnega zavarovanja poudarja, da ni stopil v veljavo niti zakon o starostnem niti zakon o brezposelnem zavarovanju.

On (**Petejan**) je sam vložil na ministra Gosarja interpelacijo o brezposelnem zavarovanju. Gosar je pa pred celim parlamentom odgovoril, da je treba to zavarovanje odložiti. (Klici: Pfuji!) Gosar je sicer izdal naredbu, da se porabi denar, ki se je tekom let iz delavskih prispevkov zbral, za brezposelne. Po njegovem pravilniku se pa iz tega vzdržujejo borze dela, ki bi jih morala vzdrževati država. V drugi vrsti se porablja ta denar za zidanje hiš. Mi smo za zidanje hiš, toda to je stvar predvsem države in občine. Delavski denar pa bi moral iti res za podpore potrebne delavce.

Za nesrečnim žerjavovim pravilnikom o bratovskih skladnicah je izdelala nova vlada nov pravilnik, ki ga pa še skriva. Minister sam je priznal Petejanu, da še ni imel časa prebrati pravilnika. Petejan sam je stavil potem svoje izpremenjevalne predloge in šel čez 6 tednov intervirat k ministru za rude. Ta je pa dejal, da sedaj čita pravilnik Gosar, ki ga pa še tudi ni prečital. To je delo ministrov!

Pravilnik železničarjev,

izdan po novi vladi, poslabšuje položaj in jemlje stare pravice železničarjev. Delegaciji strok. organizacije je sicer obljubil, da bo sklical konferenco o popravilu tega pravilnika. Toda narodni »železničarji« sami hujskajo ministra, naj ostane pri tem pravilniku.

Pereče in nerešeno vprašanje so tudi plavzarji.

Volitve v bolniške blagajne,

odnosno v okrožne urade za bolniško zavarovanje delavcev tudi zavlačuje

vlada. Gosar izdeluje načrt o reorganizaciji tega zavarovanja, mesto da bi najprej razpisal volitve in da bi izvoljeni člani okrožnih uradov razpravljali o izboljšanju bolniškega zavarovanja.

Politični položaj v državi je reakcionaren, delavske organizacije nimajo svobode. Zakon o zaščiti države je še vedno kot nož nastavljen na delavske prsi. Če že vlada nima razumevanja za socialno politiko, naj bi vsaj ne izdajala takih izjemnih zakonov, ki onemogočajo delavcem, da bi se kot svobodni državljani borili za svoje pravice. Od odprave tega zakona zavisi ves napredek in usoda socialne politike. V Macedoniji in Bosni pa uporablja vlada ta zakon proti celotnemu tamošnjemu narodu.

Davek na ročno delo

je po novem zakonu o izenačenju davkov splošen in ne pozna nobene izjeme niti po starosti, niti po delovnem času. Davka prost minimum je za samce mesečnih 400 Din, za vsakega člana družine je davka prostih nadaljnjih 100 Din. Doslej so plačevali vsi isti davčni procent. Po novem zakonu se pa stopnjuje davek po višini zaslužka, s čimer bodo zlasti prizadeti profesionisti in privatni nameščenci.

Naši delavci čakajo vedno na rešitev teh vprašanj od zgoraj, bodisi od Del. zbornice, bodisi od ministra, bodisi od poslancev. Ta in vsa vprašanja se pa bodo rešila le potom razrednega boja delavskih mas. V boj morajo iti mase, včlanjene v organizacijah. (Burno odobravanje.)

K debati so se oglasili ss.: **Kopač**, **Tome** z referatom o Rusiji in predlaga, da Strok. komisija pošlje delegacijo v Rusijo. (Tome je šel v Rusijo brez znanja strok. organizacij.) S. **Štukelj** poudarja, da naj se iz Rusije, Nemčije, Avstrije učimo tega, da je treba pri nas doma organizirati delavce in da bomo imeli v Jugoslaviji toliko socialne politike, kolikor je bomo zaslužili. Zato v Rusijo ni treba hoditi. Po govoru s. **Pokovca** se je prešlo k referatom o vseh točkah. Najprej je poročal s. **Uratnik** o

obratnih zaupnikih

z ozirom na nove določbe socialnega ministva. Predvsem je ugotovil to, da izvoljeni obratni zaupniki ne pomenijo nič, če nimajo za zaslombo močne organizacije. Obratni zaupniki lahko mnogo dobrega storé v obratu. Zato se morajo naše organizacije najaktivneje udeležiti predstojčih volitev obratnih zaupnikov. Ministrova navodila o volitvah so zelo slaba, ker so poslabšala še določbe iz zakona o zaščiti delavcev. Če je en sam delavski poslanec v parlamentu, pač od vlade ne moremo nič boljšega pričakovati. Proti nezakonitim odpustom zaupnikov se bo treba zavarovati naravnost pri sodišču. Predlogov Del. zbornice se ni upoštevalo. S konferenco, kjer je Del. zbornica zagovarjala delavske interese, so podjetniki demonstrativno odšli. Nato Del. zbornice niso več povabil k sodelovanju. Končno pa ta pravilnik predvideva, da ga lahko delavci v eni tovarni z večino izpremené. V tem slučaju naj se predlog o izpremembi objavi na deski v tovarni in se izvede o njem tajno glasovanje z listki. Nato kritizira razne določbe Gosar-

jevega pravilnika. Predlaga tudi odgovarjajočo resolucijo. O

akciji in taktiki

strokovnih organizacij je referiral s. **Stanko**: Kapitalizem se začasno konsolidira. Enotne direktive za delo vsem strokovnim organizacijam ni mogoče dati. Kajti naš kapital je zelo različen: ena taktika velja v obrtnih podjetjih, druga zopet v posameznih industrijskih obratih, tretja v velekapitalističnih družbah, četrta v velikih državnih podjetjih, kakor so n. pr. železnice. V Sloveniji imamo enotne razredne strok. organizacije in prva dolžnost Strok. komisije je, spraviti delavce v te obstoječe organizacije. Pri nas ni treba več ujedinjavanja, ampak v že ujedinjene organizacije je treba privesti člane. Da na jugu ni zedinjenja, ni naša krivda. Na ujedinenju z jugom so delovale posamezne zveze, tako živilci, železničarji itd. Vendar naše zveze niso v tem uspele, ker so imele »nezavisne« organizacije druge direktive, ki so kršile proletarsko demokracijo. Končno je »nezavisna« centrala izdala svojim zvezam nalog, da se po zvezah sploh ne smejo združevati. »Nezavisni« iz Srbije propagirajo vedno neke akcijske odbore, dejanskega dela pa niso pokazali niti v Srbiji, kjer sami prevladujejo.

Naše organizacije so se specializirale, delovale vsaka zase. Tega smo krivi vsi člani Strokovne komisije, ker nismo delali za skupno avtoriteto, temveč vsak za svojo zvezo. To napako je treba popraviti.

Strankarsko neodvisnost so nekateri napačno tolmačili. Mi smo istočasno z neodvisnostjo poudarili razredno bojovnost, na podlagi katere sprejemamo vse delavce, ki se hočejo boriti za gospodarske interese.

Glavna zavira strokovnemu napredku je pa bila demagogija onih ljudi, ki stoje izven strok. organizacij. Ti uganjajo revolucionarne fraze, dejansko pa razbijajo ne meščanske, ampak delavske organizacije. Fraze rodijo razočaranje in iz razočaranja nasedajo sladkimi obljubam meščanskih društev.

Le s podrobnim delom bomo združili delavce in združenim delavcem tudi pokazali pot v višji družabni red.

Blatenje in napadanje škoduje nam, koristi pa nasprotnikom. Pristojni odbori so zato tu, da napake popravijo. Blatenje v javnosti pa povzroča le še nadaljnje napake. Kritika naj bo blagohotna, potem bo gradila.

Gibanje nam ne bo padlo z neba, gibanje moramo sami v vsakodnevnom delu graditi.

Disciplina — to je predpogoj za obstoj in napredek vsake organizacije.

»Delavec« mora biti poljudneje urejen, da se bo res vsakemu delavcu priljubil.

Z današnjim kongresom moramo ustvariti najtesnejše sodelovanje vseh zvez. O

mezni in tarinjski politiki

je referiral s. **Mihevc**. Produkcija se je dvignila v premožni, lesni, tekstilni, kovinarski industriji. Kovinarska industrija je mednarodno kartelirana. Povprečno pa znašajo delavske plače komaj 53% predvojnne višine.

S. Makuc predlaga k resoluciji s. Stanka širšo svojo resolucijo.

K debati se oglase ss.: Haramina, Böhm (Celje), Erjavec (lesni del.), Pliberšek (Trbovlje), Bahun (Maribor), Dermastija (lesni del.), Vrankar (kovinar), Krušič (Trbovlje), Tome (življi), Verbič (lesni).

S. Strašek predlaga v imenu komisije za pregled resolucij, da se sprejme Petejanova, Stankova in Makučeva kot osebno objasnilo iste, Uratnikova in Mihevcva resolucija. Mesto Pokovčevega predloga se sprejme predlog, da del. zbornica v proračun 100.000 Din za preganjanje zaupnike, 100.000 Din za brezposelne. Predlog »Svobode« se sprejme.

V kolikor niso priobčene resolucije v tej številki, bodo v prihodnji.

Vse resolucije so bile sprejete soglasno.

S. Stanko poroča v imenu komisije za volitev nove uprave in stavlja v njenem imenu predlog; predsednik Jernejčič, tajnik Stanko, blagajnik Dermastija, kot člana pa Vrankar in Arh. Ti naj tvorijo izvrševalni odbor. Za ožji odbor predlaga: Židana, Camernika, Makuca, Jamnika in Prezlja; za širši odbor: Čanžeka, Skuka, Ropreta in Pliberška. V nadzorstvo: Tome, Jakomin in Hojnik.

Predlog je bil sprejet soglasno.

Po nekaterih pojasnilih je predsednik Jernejčič zaključil lepo uspehi kongres.

Resolucija oblastne konference Strokovne komisije za Slovenijo z dne 4. in 5. februarja 1928 v Ljubljani.

K točki »Akcija in taktika«.

(Referent s. Stanko.)

Dosedanji akcijski program, taktika in splošna načela strokovnih organizacij določena na oblastni konferenci Strokovne komisije za Slovenijo 26. in 27. decembra 1925 v Ljubljani so se izkazale kot pravilne ter naj tvorijo tudi nadalje temelj našega strokovnega gibanja.

V kolikor se ta načela pri posameznih panogah strokovnega gibanja niso uveljavila vsled obstoječih razmer in vsled pomanjkanja zaupniškega aparata, je imelo to za posledico:

a) padeč prizadetih organizacij z ozirom na število članstva,

b) poslabšanje delavskega položaja vsled razcepljenosti in vodenja taktike vsled nepravilnega razumevanja strankarske neodvisnosti.

Med glavne razloge stalnega poslabšanja delavskega položaja je šteti neorganiziranost in neizvedbo ujedinenja razrednih strokovnih organizacij ter izrabljanje organiziranih bojnih sil proletarijata v medsebojnem boju. Krivda tega ne leži na strokovni komisiji za Slovenijo, nego v prvi vrsti na nepravilnem pojmovanju načina, kako naj se ujedinenje izvrši. Potrebno ujedinenja ponovno poudarjamo kot eno najvažnejših nalog ter je treba odpraviti vse osebne in taktične ovire, predpostavljajoč, da imajo strokovne organizacije delati na poboljšanju delavskega položaja.

Tolmačenje resolucije o strokovni akciji in taktiki.

Dosedanji akcijski program in taktika in splošna načela strokovnih organizacij, ki so bila začrtana na pokrajinski strokovni konferenci za Slovenijo 26. in 27. decembra 1925, so pravilna in naj ostanejo tudi še nadalje kot teoretična podlaga za naše strokovno gibanje v veljavi.

Ta teoretična načela pa so ostala v vseh strokovnih organizacijah v Sloveniji še nerazdelana in zato jih ni nobena strokovna organizacija izvajala dosledno v svojem organizacijskem življenju. Točna analiza gospodarstva in politike, na kateri bi moralo sloneti vse strokovno delo, se ni vršila, zato so ostale organizacije množice in vodstvo glede strokovnih nalog v tem težkem položaju za delavce in nameščence ter organizacije samo pasivne.

V Sloveniji zlasti nismo imeli smotrnejega in velikopoteznega dela za združitev vsega strokovnega gibanja v Sloveniji in v Jugoslaviji, ki ga je bila postavila zadnja konferenca v svoj program. Deloma pasivnost strokovnih organizacij in deloma nedovoljno in nesmotreno delo za koncentracijo vsega delavstva v enotne razredne strokovne organizacije in v enotno strokovno centralo, tako, da bo stremljenje za čim tesnejše duhovno zbliznanje v enotnem delu v skladu s čim širšo samoupravo na gospodarskem in taktičnem polju v pokrajinah. To je v prvi vrsti zaustavilo razvoj strokov-

nih organizacij, ki ga je bilo pričakovati po zedinjenju 1925.

Gospodarski in politični položaj.

Dosledni svojemu dosedanjemu akcijskemu programu in načelom marksizma, da morajo odgovarjati strokovne akcije in strokovna taktika delavstva danemu gospodarskemu in političnemu položaju kapitalistične družbe, daje današnja konferenca sledeče mnenje teh momentov:

a) Kapitalistično gospodarstvo v vsej Jugoslaviji in forej tudi v Sloveniji je v stalni povojni krizi. Nekateri industrijske panoge, kakor n. pr. tekstilna, kovinska in kemična, so v zadnjem letu sicer povečale svoje obratovanje, toda velike produkcijske panoge in veliki obrati, kakor n. pr. rudarstvo, železnice itd. so znatno reducirale svoja obratovanja in s tem v zvezi delavske kadre. V nešteti industrijskih obratih se dela ali z reduciranim številom delavcev ali pa s skrajšanjem števila delovnih dni. Izvozna bilanca, ki je bila do lanskega leta aktivna, je postala v lanskem letu pasivna in izvoz je padel v lanskem letu nasproti prejšnjemu letu skoro za 1 milijardo dinarjev. Industrijsko delavstvo ostaja na cedilu. H krizi v industriji se pridružuje težka kriza v poljedelstvu, ki komplicira krizo v industriji. Vsled slabe lanske žetve nastaja v nekaterih provincah glad, ki goni kmečke množice v industrijske centre, kjer povečujejo armado brez-

poselnih in znižujejo mezd.

Državni proračun raste iz leta v leto in je postal že tako velik, da ga davčne oblasti ne morejo uveljaviti. Vlada je prisiljena, da ga med davčnim letom znižava. Leteči dolgovi gredo v milijarde in se ne likvirirajo. Pasivna trgovska bilanca in letični dolgovi spravljajo vrednost dinarja v resno nevarnost in Narodna banka vzdržuje njegovo vrednost le s težavo na umeten način.

Ta proces označujemo, da kapitalistična družba gnije v svojem gospodarstvu.

b) Teško gospodarsko krizo povečuje še politični položaj. Zlasti zveza s Francijo in njeno skupno nalaga državi velika vojaška bremena ter jo spravlja v vedno težje politične in gospodarske zapletitve. Spor z Italijo spravlja v nevarnost velik del izvoza in sili jugoslovansko buržoazijo, da si odpira pot na Solun. To pa še bolj poostrejuje vojno nevarnost, ker branitujemo kapitalu v deželo Slovenija, ki je navezana na Jadransko morje, občuti gospodarsko najtežje to politično krizo, posebno še, ker je izročena v jarein centralizma.

Akcija kapitalističnega razreda za rešitev gospodarske krize.

Iz Marksovih naukov vemo, da se more kapital rešiti iz te gospodarske krize samo na stroške delovnega ljudstva. Kapital uporablja v ta namen sledeča sredstva:

a) zniževanje mezd;

b) podaljšanje delovnega časa;

c) poostrejevanje dela, t. j. povečanje storitve z večjo naporu delavčeve sile, v kar mu služi takozvana racionalizacija obratov;

d) komercializacija državnih podjetij, ki gre v glavnem za to, da napravi tudi obče službe državna podjetja (železnice, pošto, telefon in rudniki) itd. sama zase rentabilna, da jih izroči privatnemu kapitalu, ter da se država s tem iznebi starejših delavcev in uslužbencev in skrbi za njegovo starostno zavarovanje;

e) uničevanjem socialnega zavarovanja;

f) malaganjem davkov na delovno ljudstvo sploh ter na ročno delo še posebej;

g) z ustvarjanjem brezposelne armade.

Vse to kapital lahko izvaja samo zato, ker je upognil delavski razred pod izjemne zakone in ker mu je do skrajnosti reducirala koalicijsko pravico, poostrel tiskovni zakon ter ga prikrajšal za celo vrsto političnih pravic.

Vloga državne uprave v boju privatnega kapitala proti delavstvu.

Državna uprava prednjači v uporabljanju zgoraj navedenih sredstev v boju za poslabšanje ekonomskega položaja delavstva. Ona je prva pri zniževanju mezd, pri uvajanju reducirane tedna, pri podaljšanju delovnega časa (zlasti velja to za železnice); ravno zato je boj delavstva tako težaven.

Naloge razrednih strokovnih organizacij.

Z ozirom na zgoraj razloženo gospodarsko in politično situacijo, dalje z ozirom na sredstva, ki se jih poslužuje kapital pri reševanju gospodarske krize in vloge državne uprave v poslabšanju gmoetnega položaja delovnega ljudstva, so bližnje naloge strokovne organizacije sledeče:

1. Da odstranijo vse subjektivne zapreke, ki ovirajo strokovne organizacije v njihovem razvoju in naraščanju.

2. Da se energično zavzamejo za konsolidacijo in koncentracijo vsega razrednega gibanja v Sloveniji nujno in predvsem vsaj v Sloveniji in ostali Jugoslaviji s tem, da takoj podvzamejo tako Strokovne komisije kakor tudi posamezni zvezni odbori inicijativo za združitev vseh razrednih strokovnih organizacij v Jugoslaviji v enotne zveze s široko samoupravo.

3. Da odločno nastopijo proti vsakemu nadaljnemu zniževanju mezd, proti vsakemu podaljševanju delov-

nega časa in poslabševanju delovnih turnusov.

4. Da pri vsakem uvajanju racionalnejših delovnih metod v obratih pazljivo ščitijo vse dosedaj pridobljene pravice delavstva in da se energično borijo proti iz racionalizacije izviraajoči redukciji delavskega kadra, kakor tudi proti vsem ostalim slabim posledicam racionalizacije.

5. Da se z vso odločnostjo bojujejo proti komercializaciji državnih podjetij, kakor si jo zamišlja državna uprava in kapitalistični razred sploh, t. j. da se doseže rentabilnost državnih podjetij s podaljšanjem delovnega časa, delovnih turnusov, redukcijo delavcev in uradnikov ter s tem, da preidejo podjetja iz državne uprave v roke privatnih kapitalistov.

6. Da se bojujejo za plačilo nadurnega in nedeljskega dela, kakor to določuje zakon o zaščiti delavcev.

7. Da skušajo odstraniti konkurenco med zaposlenimi in nezaposlenimi delavci s tem, da takoj pristopijo k organiziranju brezposelnih v obstoječe strokovne organizacije z znižanimi prispevki ali celo brez prispevkov. Zlasti pa je treba delati na to, da se organizirajo posredovalnice dela v rokah strokovnih organizacij.

8. Da nastopijo še zlasti energično za organiziranje delavk v obstoječe strokovne organizacije, ker so ravno ženske najbolj krivavo izkoriščane in ker ravnobojnjimi kapitalistični razred najbolj pritiska na mezde; tu mora veljati pravilo: za enako delo enaka meza.

9. Da se pristopi ravnotako k paraliziranju vajencev in vajenk v obstoječe strokovne organizacije in da se jih smatra svojim polnopravnim članom.

10. Da se aktivno bojujejo proti vsakemu obdavčenju delavcev in uradnikov sploh, posebno pa še proti davku na ročno in duševno delo.

11. Da se borijo proti poslabšanju socialnega zavarovanja, posebno zoper paritetno zastopstvo v OJZD, in bratovskih skladnicah, ter za dvetretjinsko večino delavstva. Zahtevati je treba takojšen razpis volitev v te institucije.

12. Odločno se mora nastopiti proti pravilniku obratnih zaupnikov, ki spreminja zaupnike delavcev v neplačane žandarje v tovarnah.

13. Da branijo z vso svojo močjo obratnega zaupnika, ki ga vrže podjetje na cesto, ter da mu nudijo čim izdatnejšo moralno in materijelno podporo s strani vsega strokovno organiziranega delavstva. V ta namen naj organizira Strokovna komisija poseben fond in podpira iz njega vsakega reduciranega zaupnika. Naj se dela na to, da votira Delavska zbornica vsoto za podpiranje zaupnikov po obratu.

14. Da se bori proti vsem izjemnim zakonom in proti vsakemu zakonu, ki omejuje politične svobodščine delavstva.

15. Da se še posebno energično in vztrajno borijo proti omejevanju pravice združevanja.

16. Da stalno opozarjajo delavske množice na vojno nevarnost in da se stalno borijo proti vojni.

Strokovna taktika.

Izhajajoč iz stališča, da se da strokovno gibanje oživeti in konsolidirati samo v resničnem boju za vsakdanje zahteve delavskega razreda in še posebej z doslednim izvajanjem načela popolne proletarske demokracije v strokovnih organizacijah, smatra konferenca sledečo strokovno taktiko za pravilno:

1. Vse delovanje strokovnih organizacij mora biti usmerjeno predvsem tako, da bo imel vsak član občutek, da so strokovne organizacije ostale zveste svojemu na božični konferenci 1. 1925 sprejetemu načelu, ter da se bo čutil domačega kot da je strokovna organizacija njegov sestavni del. Razumeti mora, da pomeni strankarska neodvisnost to, da je strokovna organizacija samostojna in v svojem sklepanju avtonomna, da organizacijsko ni vezana na nobeno stranko. Delavci morajo imeti zavest, da strokovne organizacije niso niti politično nevtralne, niti nevtralne v

razredni boj, proti kapitalu! Tem načelom dosledno morajo strokovne organizacije sprejemati v članstvo pristase vseh razrednih delavskih strank in struj, kakor tudi vse brezstrankarje ter vsakemu članu zagotoviti enako pomoč in popolnoma svobodno izpovedovanje svojih načel in zastopati svoje stališče v vseh strokovnih vprašanjih. Zaradi političnega prepričanja in političnih konfliktov ne more biti noben član izključen iz nobene strokovne organizacije, ako se drži strokovnih statutov. Vsa organizacija mora sloneti na načelu popolne proletarske demokracije, in vsaki struji je dovoljeno boriti se za vodstvo, ki ga morajo vsi člani od konference do konference lojalno priznavati in pri delu podpirati.

2. Ker je splošna tendenca v vseh strokovnih organizacijah odpadanje članstva in beg iz organizacij, se mora združiti agitacija za vstop v strokovno organizacijo z delom za konkretna vprašanja. N. pr. javni protestni shodi, manifestacije po ulicah in drugo v naslednjih vprašanjih:

- a) proti znižanju plač;
- b) proti podaljšanju delovnega časa in turnusov;
- c) proti odpuščanju delavcev in obratnih zaupnikov;
- d) proti delavskemu pravilniku o obratnih zaupnikih;
- e) proti poslabšanju pravilnika za bratovske skladnice in
- f) proti poslabšanju zavarovanja delavcev;
- g) proti davčni obremenitvi delavcev in uradnikov;
- h) proti odpravi stanovanjske zaščite;
- i) proti posledicam racionalizacije;
- j) proti komercializaciji na stroške delavcev in uradnikov;
- k) proti izjemnim zakonom in
- l) proti redukcijam itd.

3. Z ozirom na enotno in koncentrirano nastopanje kapitalističnih industrijskih zvez proti delavskemu razredu, morajo tudi strokovne organizacije voditi koncentrirano svoje delo proti izkoriščanju delavskega razreda. Vsaka pomembnejša odprona akcija se mora razširiti ne samo na vsa dotična stroka v Sloveniji, temveč na vse stroke v Sloveniji in če je mogoče v vsej ostali Jugoslaviji.

4. Za vsako odprono ali protestno akcijo se mora Strokovna komisija

sporazumeti z vsemi ostalimi razrednimi strokovnimi organizacijami, v boj pa je vabiti tudi delavce, ki stojijo še pod buržuaznim vplivom in v njihovih organizacijah. Vabi naj se tudi uradniške organizacije.

5. V vprašanju komercializacije morajo voditi strokovne organizacije samo boj proti zlim posledicam komercializacije za delavstvo.

6. Vojna je največja nevarnost za življenje in blagostanje delavstva. Vsi znaki po vsem svetu in tudi v Jugoslaviji kažejo, da pripravlja kapitalistični razred tudi v Evropi novo svetovno klanje. Organizacije morajo zato pri vsakem svojem delu opozarjati delavstvo na neposredno možnost nove vojne ter stalno voditi boj proti vojni nevarnosti.

7. Delavska zbornica, ki ni ustanova delavskega razreda, temveč država, prevzema s svojim posredovanjem mnoge naloge. Strokovne komisije in strokovnih zvez. To stvarja pri delavcih domnevanje, da so postale strokovne organizacije brezpotrebne, kar tvori znaten vzrok propadanja strokovnih organizacij. Zato se Strokovna komisija in strokovne organizacije ne smejo dati zavesti od zastopanja delavstva nasproti delodajalcem. Nobena posredovanja od strani Delavske zbornice ne smejo biti brez zastopnikov strokovnih zvez ali Strokovne komisije. Vodstvo vsega strokovnega gibanja in vseh sporov z delodajalci mora ostati v rokah strokovnih organizacij.

8. Ne omejujejo nikomur kritike o delu in upravi strokovnih organizacij je dolžnost vseh strokovnih organizacij in še posebno njegovih vodstev, da gojijo največjo strpljivost in lojalnost med članstvom, pripadajočim različnim strankam in strujam. Dolžnost vsakega člana pa je, da pazljivo pazi nad izpopolnjevanjem in izvajanjem na konferenci potrjenih načel in taktike, ker samo resno in aktivno delovanje vseh strokovnih organizacij in vseh članov more konsolidirati delavsko gibanje v Sloveniji in zaveziti strašno revščino, v katero nas je pahnila razpadajoča kapitalistična družba.

Iv. Makuc.

Opomba: Kongres je sklenil, da izide v »Delavcu« ta Makučev komentar k taktiki po njegovi izjavi, da s tem podaja svoje strokovne izkušnje in ne, da kuje kak političen škandal. S. Stanko kot referent namreč tega ni sprejel v svojo resolucijo.

slombo, ki bi slonela na politični moči socialistične države.

Iz teh razlogov zakon o zaščiti delavcev, tudi če bi bil boljši, kakor je, ne bi mogel dati delavstvu takega sistema obratnih zaupnikov, kakor ga delavstvo potrebuje, želi in pričakuje. Zakaj ta zakon je izdan v državi, kjer kapital produktivna sredstva obvladuje.

Pri vsem tem pa je zakon že iz prvega početka v vsakem oziru slab. Na podlagi zakona izdana navodila so daljni izraz sedanjega položaja v državi in nemoči delavskega razreda. Ta navodila nepopolnosti zakona ne izboljšujejo niti v toliki meri, kakor bi bilo to po zakonu dopustno.

Pri vsem tem pa vidi pokrajinska konferenca v zaupniškem sistemu v tovarnah prvi cilj demokratičizacije tovarn, ki se bo dosegla v končni obliki seveda šele po dolgih in trajnih naporih organizacij, ki bodo povedle delavstvo do moči v obratu in družbi. Zato nalaga stro-

kovna konferenca organizacijam združenim v Strokovni komisiji:

Da skušajo dobiti pod svoj vpliv vse na podlagi zakona o zaščiti delavcev izvoljene delavske zaupnike in usmeriti delo teh zaupnikov tako, da zaupniki ne bodo škodovali zbiranju strokovnih in političnih sil delavstva.

Pokrajinska konferenca pozivlja priključene organizacije, da posežejo povsod, kamor sega njih vpliv, z vso silo v borbo za volitev delavskih zaupnikov, da skušajo dvigniti ugled in ojačiti položaj teh zaupnikov ter ustvarjati tako predpogoje za boljši zakon o delavskih zaupnikih, ki si ga bo delavstvo v bodočnosti izvojevalo. V tej borbi morajo voditi zaupniki delavstvo svobodnih strokovnih organizacij, ki morajo biti prožeti z duhom medsebojne solidarnosti in spoštovanja do od njih izvoljenih, njih skupno silo predstavljajočih forumov razrednih strokovnih organizacij.

Resolucija o sodelovanju med „Svobodo“ in strokovnimi organizacijami.

»Svoboda« se je že večkrat pogajala s Strokovno komisijo o združitvi obeh organizacij v svrhu skupnega izobraževalnega dela med razredno organiziranim delavstvom. Občni zbor »Svobode« z dne 22. januarja je z zadovoljstvom sprejel na znanje izjavo zastopnika Strokovne komisije, da je ona pripravljena za najtesnejše skupno delo. Po pojasnitvi našega občenega zbora predlaga »Svoboda« kongresu sloven. organizacij ZDSZJ, da sprejme sledeči sklep:

1. Strokovna komisija naj plačuje za vsakega člana od njene kvote 25 para kulturnega davka centrali »Svobode«. Kongres priporoča zato vela-

njenim strokovnim zvezam, da dvignejo svojo mesečno članarino za 25 p.

2. S tem denarjem bi se finansiral izobraževalni list, ki bi izhajal kot mesečna priloga »Delavca«. »Svoboda« bi prevzela organizacijo vsega izobraževalnega dela. Po uveljavljenju tega načrta bi se uredilo tudi zastopstvo strokovnih organizacij v »Svobodi«.

3. Kongres opozarja vse priključene zveze, da je povzdiga celotnega del. gibanja zavisna od marksistične izobrazbe in vzgoje proletariata. V Nem. Avstriji in Čehoslovaški pripevajo organizacije na sličen način za izobraževalne namene.

Resolucija o delavskih zaupnikih.

(Referent s. Uratnik.)

Po zaslišanju referata o delavskih zaupnikih, ugotavlja pokrajinska konferenca organizacij Strok. komisije:

Da bi bila težka zabloda in samoprevara, ako bi se udajalo delavstvo domnevi, da morejo nadomestiti po zakonu o zaščiti delavcev izvoljeni zaupniki zaupnike svobodnih (strokovnih organizacij) in s tem razredne strokovne organizacije. Zaupnik je predstavnik delavstva v obratu in pomeni toliko, kolikor pomenja sila, ki stoji za njim. Ako ne stoji za njim v strokovnih, gospodarskih in političnih organizacijah osredotočena sila proletariata, zamore doseči delavski zaupnik le to, kar mu delodajalec prostovoljno daje. Ne odrekam takim

intervencijam vsakega pomena, moramo pa povdariti, da se mora omejiti tak zaupnik le na intervencije manjšega pomena in značaja in ne more zastopati interesov proletariata, kadar pridejo ti interesi v nasprotje z interesi kapitala.

V teh slučajih more računati delavstvo v današnji družbi in pri današnjem lastniškem sistemu le na zaslonbo, ki jo more nuditi odpor, organiziran od strokovnih in političnih organizacij. Šele v drugačnem, na podružabljenu produktivnih sredstev slonečem družabnem redu, bi se mogla nadomestiti ta zaslonba s pravorekom višjih družabnih instanc, določenih zato, da razsajajo o mezdinih in delovnih razmerah, to je z za-

Resolucija o tarifni in mezdni politiki.

(Referent s. Mihevc.)

Oblastna konferenca Strokovne komisije sklène:

Strokovne organizacije zasledujejo s svojim delovanjem splošni dvig socialnega in kulturnega položaja mezdnege delavstva. Iz tega razloga vodi svojo razredno tarifno politiko ter porablja pri svojem delu zlasti naslednje točke:

Zbira material:

1. o gospodarsk. položaju, o konjunkturi in razmerah v kapitalistični družbi, kakor tudi o socialnih razmerah delavstva;
2. o načinu in moči kapitalizma in njegovih organizacij trustov in kartelov, kakor tudi o moči in solidnosti svojih organizacij;
3. presoja kritično carinsko politiko in vodi boj proti določbam, ki poslabšujejo socialni položaj delavstva.

Z ozirom na mezдно politiko se sklène:

Mezdna politika strokovnih organizacij stremi za tem, da se socialni položaj delavstva vobče izboljša. Zaradi tega je neobhodno potrebno, da:

1. da je vsako mezдно gibanje organizacijsko pripravljeno, vpošteva-

joč gospodarski in organizacijski položaj dotične obrti in industrije, kakor tudi pripravljenost delavstva, da gibanje ne postane dvorezen nož ali celo vodi delavstvo h kapitulaciji;

2. da se gibanja vrše z odobrenjem pristojnih organizacijskih forumov, kakor določajo naši organizacijski predpisi;
3. da se spričo industriji krize in brezposelnosti iz taktičnih razlogov ne uvaja akordno delo, zlasti pa bodi naloga strokovnih organizacij, da se bore za otvoritev mej, ker brezposelnost še vedno narasča;
4. da prično strokov. organizacije najodločnejšo borbo za ohranitev 8-urnega delavnika, ker bi podaljšanje delavnika pomenilo z ozirom na gospodarsko krizo in brezposelnost za delavstvo nečuveno katastrofo.

Z ozirom na te važne naloge strokovnih organizacij naroča oblastna konferenca novi upravi Strok. komisije, da izvoli iz svoje srede posebni odsek, ki naj se o teh vprašanjih posvetuje in vsaj trikrat na leto skliče posebno anketo zastopnikov centralnih organizacij, da o svojem delu poroča ter da ukrepa o nadaljnjem delu.

Predlog k proračunu Delavske zbornice.

1. Marksističnemu klubu Delavske zbornice konferenca priporoča, da v letošnjem proračunu Delavske zbornice votira fond 100.000 Din za podporo preganjanim zaupnikom in 100.000 Din za podporo brezposelnim.

2. Ta fond naj se izplačuje prizadetim zaupnikom in brezposelnim potom njihovih strokovnih organizacij, katere pa morajo podati v vsakem slučaju tozadevne dokaze.

Resolucija o socialno-političnem položaju delavstva.

(Referent s. Petejan.)

Vsled težke in dolgotrajne gospodarske krize je položaj delavskega razreda postal zelo težak. Delavske plače ne dosega minimuma in so absolutno nezadostne za življenje. Število brezposelnih delavcev je radi gospodarske krize in radi proletarizacije in obubožanja kmečkega življa na deželi od dne do dne večje. Ker za zadostno zavarovanje za slučaj brezposelnosti za to ogromno maso ni preskrbljeno, preti delavskemu razredu fizično in moralno propadanje in degeneracija.

Položaj delavskega razreda je poslabšan tudi s tem, da se zakoni za zaščito delavcev ne vpoštevajo, da se kršijo zakonske določbe o delovnem času v industriji, trgovini in obrti, da se ne vpoštevajo zakonski predpisi glede zaščite žen in otrok.

Koalicijsko pravo, zajamčeno v ustavi in zakonih, za delavski razred ne velja. Tepta se svoboda združevanja, zborovanja in tiska. Zakon o zaščiti države je položaj delavskega razreda še poslabšal. Na podlagi tega zakona se delavca zapira, preganja, izganja, muči in v zaporih batina.

Po ugotovitvi vsega zgoraj označenega stanja oblastna konferenca Strokovne komisije zahteva:

1. Da vlada vodi gospodarsko politiko, katera ne sme ovirati, temveč pospeševati gospodarski razvoj v državi;
2. zmanjšanje ogromnih državnih izdatkov, zlasti neproduktivnih;
3. odpravo posrednih in uvedbo neposrednih davkov na dohodke in imetje na podlagi progresive in določitev eksistentnega minimuma, ki naj odgovarja predvojni višini;
4. strogo izvajanje zakona o zaščiti delavcev, posebno glede delovnega časa in zaščite ženske in otroške delovne moči;
5. splošno in obvezno zavarovanje za slučaj starosti, onemoglosti, smrti in brezposelnosti s prispevanjem države za vse industrijske, obrtne, trgovske in poljedelske delavce in nameščence;
6. popolno svobodo združevanja, zborovanja, tiska in štrajka za vse privatne in državne nameščence in delavce;
7. odpravo zakona o zaščiti države;

8. za ohranitev vseh dosedaj zakonito pridobljenih in obstoječih pravic rudarjev, železničarjev, tobačnih delavcev in vseh drugih državnih in javnih nameščencev ter valorizacijo tozadevnih predvojnih podpornih skladov;

9. odpravo nočnega dela in uvedbo nedeljskega počitka v živilski (zlasti pekovski) obrti;

10. redno odpiranje in zapiranje trgovin in popolen nedeljski počitek za trgovske nameščence;

11. izvedbo volitev v Okrožne urade za zavarovanje delavcev;

12. razširitev zakona o obrtnih sodiščih na vso Slovenijo;

13. podaljšanje zaščite stanovanjskih najemnikov do konca leta 1930.

Oblastna konferenca priključnim strokovnim organizacijam in vsem delavcem in nameščencem priporoča, da vodijo za uresničenje označenih zahtev neumorno akcijo na shodnih, sestankih in v tisku, zlasti pa z razširjanjem strokovnih organizacij na vse delavstvo.

Uredba o odpiranju in zapiranju obratov.

Trgovine bodo odprte po 11 do 13 ur dnevno. — Delo ob nedeljah dovoljeno tudi v bodoče.

Minister socialne politike je v sporazumu z ministrom za trgovino in industrijo izdelal načrt »Uredbe o odpiranju i zatvaranju trgovaških i zanatskih ranj«, ki je bil te dni predložen delavskim in delodajalskim zbornicam na mišljenje.

Uredba sama se lahko karakterizira z enim samim stavkom: »**Balkan je zmagal nad Evropo!**« Zmagalo je naziranje ministra za trgovino in industrijo nad naziranjem ministra za socialno politiko. Zmagala je politika toleriranja 11—13 in celo 16-urnega delovnega časa! Zmagala je mala trgovina, zmagal je branjevec nad velikim trgovcem — nesolidni konkurenci, uzamaneu izkoriščanju se namerava na zakonit način odpreti na široko vrata — vse v škodo prizadetim nameščencem in večjim trgovcem!

Uredba je razdeljena v dva dela: I. Odpiranje in zapiranje obratov in II. Delovni čas pomožnega osebja. Bistvene odredbe obeh delov donasamo v izvlečku.

Prvi del odreja s § 1., da morajo biti vsi trgovski in obrtni obrati odprti v času od 1. aprila do 30. septembra od 6. ure zjutraj do 8. ure zvečer, in v času od 1. oktobra do 31. marca od 7. ure zjutraj do 7. ure zvečer. Opoldne morajo biti podjetja zaprta najmanj eno uro. V § 2. dovoljuje se za kraje, kjer bi to posebne »klimatske« razmere zahtevale, odpiranje ob 4. uri zjutraj in zapiranje ob 10. uri zvečer. S § 3. se pooblašča veliki župani, odnosno mestne občine, da v svojem delokrogu urede čas odpiranja in zapiranja, toda v okviru gornjih odredb. V kopalniških mestih smejo biti trgovine odprte po § 5. najdalje do 10. ure zvečer. Pred Božičem in Velikonocnimi prazniki se smejo po § 11. al. 1. zapirati trgovine dve uri kasneje kot običajno. Ravnotako na dneve letnih sejmov in ob prilikah velikih »narodnih skupov« t. j. prireditev, gospodarskih razstav, velesejmov itd.

Vprašanje nedeljskega počitka se regulira z odstavkom B., ki določa s § 14. da morajo biti ob nedeljah vsi obrati zaprti toda z izjemami. — Te izjeme v zakonjavajo današnje stanje in ga s § 17., ki dovoljuje obratovanje na dneve letnih sejmov, nedeljo pred Božičem in dneve, ko se vrši selitev podjetja, poslabšujejo. Toda § 26. dovoljuje nedeljsko obratovanje v vseh krajih izpod 10.000 prebivalcev, če isti niso oddaljeni izpod 10 kilometrov od mesta iznad 10.000 prebivalcev! Nedeljsko obratovanje je omejeno na čas do 10., odnosno 11. ure dopoldne. V krajih, ki od državne meje niso oddaljeni nad 10 kilometrov je nedeljsko delo zabranjeno, kar znači, da se pred inozemstvom vendar še malo sramujejo svoje reakcionarnosti!

Drugi del uredbe govori o delovnem času pomožnega osebja. S § 32. je odrejen za vse pomožno osebje 9-urni delovni čas, odnosno 54 ur tedensko. Izjemno od te določbe sme trajati delovni čas najdalje 8 ur dnevno in v vseh bančnih, zavarovalnih in sličnih podjetjih (§ 33. al. 1., 2. in 3.) Za angleško soboto, kjer se hoče upeljati, dovoljuje § 34. odstavek prvi, podaljšanje delovnega časa za eno uro dnevno preko normalnega delovnega časa. Največ 10-urni delovni čas dovoljuje § 34. odstavek II., odnosno 60 ur tedensko za trgovine svežih živil, trafike, spedijska in

pletarska podjetja. Delovni čas v podjetjih navedenih v § 32. in 33. se sme podaljšati za eno, odnosno dve uri, če traja normalno 9 ali 8 ur dnevno, v slučaju pismenega sporazuma izmed namešencev in delodajalcev. Podaljšani delovni čas se smatra v tem slučaju za nadure. Nadurno delo se ima plačati po § 37. za 50% dražje od normalnega delovnega časa.

Ob nedeljah se po § 41. uredbe pomožno osebje ne sme zaposliti. Izjeme določa § 42., ki dovoljuje zaposlitev pomožnega osebja na nedeljo pred Božičem, ob priliki letnega sejma in selitve. Toda alineja II. tega paragrafa dovoljuje največ žurno nedeljsko zaposlitev pomožnega osebja v krajih izpod 10.000 prebivalcev, navedenih v § 26. in 27. uredbe, z obvezo, da morajo dati lastniki pomožnemu osebju sledeči delovni dan odgovarajoči odmor.

Uredba določa še, da se mladotletne delovne sile izpod 16. let starosti v nobenem slučaju ne smejo zaposliti preko 8 ur dnevno in izpod 18. let starosti tudi ne ob nedeljah. Kazenske odredbe so odrejene za kršenje določb o pomožnem osebju z Zakonom o zaščiti delavcev. Za kršenje določb o odpiranju in zapiranju trgovskih in obrtnih obratov odgovarja kršitelj po Obrtnem redu in Zakonu o radnjama.

Veliki župani bodo imeli dolžnost, da v smislu § 26. in 27. izdajo potrebne odredbe.

Najvažnejši je oni del uredbe, ki govori o odpiranju in zapiranju trgovskih obratov. Čas obratovanja se bo raztezal od 6. ure zjutraj do 8. ure zvečer, odnosno od 7. ure zjutraj do 7. ure zvečer, z enournim opoldanskim odmorom. Obratovanje ob nedeljah v krajih izpod 10.000 prebivalcev je še nadalje dovoljeno.

V smislu uredbe bi moral trgovec, ki odpre trgovino ob 7. uri zjutraj, zapre opoldan za eno uro in zapira zvečer ob 7. uri — seveda pozimi — ob 5. uri popoldne pustiti nameščence iz službe. Sam bi lahko delal še do 7. ure zvečer. Recimo, da ima ta trgovec enega pomočnika in enega vajenca in da se nahaja v ljubljanskem predmestju. Kje se bo našel človek, ki bo tega delodajalca prisilil, da odpusti oba nameščenca ob 5. uri z dela in kje se bo našla oblast, ki bo nadzirala, če odredbe Uredbe o delovnem času res izvršuje? Morda Oblastna inspekcija dela s svojima dvema uradnikoma za celo ljubljansko oblast? In kje se bo našel trgovec, ki bo tako zelo spoštoval zakone naše države, da bo izvajal predpise te uredbe? Vprašamo se, ker vemo, da so celo veliki župani, ki bi morali biti čuvarji zakonov, izdajali protizakonita dovoljenja za delo ob nedeljah in v mestih iznad 10.000 prebivalcev — da ne govorimo o drugem!

Delovni čas v trgovskih obratih v smislu drugega dela uredbe se praktično ne bo dal izvesti. Ta del uredbe bodo primorani izvajati samo ona podjetja, ki zaposlujejo večje število nameščencev. Množice malih trgovcev, ki zaposlujejo po enega vajenca in kakega pomočnika, ne bo mogoče nadzirati. Nameščenec, ki ve, da ga čaka brezposelnost in vse z isto združene težave, si ne bo upal zahtevati 8. ali 9urnega delavnika. Ne bo si drznil zahtevati odmora med tednom za delo ob nedeljah, ker

se zaveda, da bi sicer zletel na cesto. Tudi plačila za storjene nadure ne bo dobil — iz istega razloga. Celoletna uredba je torej neizvedljiva in je le pesek v oči prizadetim nameščencem.

Izkušnja, ki smo jo storili s poskusom, da se kaznuje one podjetnike, ki so zaposlili pomožno osebje na nedeljo pred Miklavžem in nedeljo pred Božičem p. l., nam je pokazala, da je praktično skoraj nemogoče to delo izvršiti. Množica obratov, katero bi bilo potrebno nadzirati, zahteva velikega aparata. Tega Inspekcije dela nimajo. Kazenske sankcije so torej iz tega vzroka skoraj brezpomembne.

Še v mesecu septembra pr. l. je zavzemal minister za socialno politiko stališče, da se mora v onih krajih, kjer je za to že sedaj dana možnost, izvesti 8urni delavnik. Izdal je tudi tozadevni nalog za Ljubljano velikemu županu ljubljanske oblasti. Iz prednjega načrta pa vidimo, da je s svojim stališčem klonil pred ministrom za trgovino in industrijo. Čudimo se samo enemu dejstvu: da je sedanji minister za socialno politiko pristal na ta načrt uredbe. Dobro vemo, da na polju socialne politike ni novine in da se zaveda, da se gospodarske krize ne rešujejo s podaljševanjem delovnega časa, s protežiranjem male trgovine in branjevcem in protežiranjem province na račun večjih mest. Čudimo se temu tembolj, ker mora znati, da se je s tem načrtom pred množicami nameščentva naše države, ki so od njega pričakovale na tem polju vse drugačne rešitve, sam kompromitiral.

Z uredbo se bo v zakonilo sedanje stanje odpiranja in zapiranja trgo-

vin, ki je uvedeno v Srbiji, Vojvodini, Bosni in Hercegovini in delu Hrvatske in Slavonije, ter deloma v nekaterih majhnih krajih Slovenije. Za mesta Slovenije pomeni uredba velik korak k poslabšanju. Vsi trgovski in privatni nameščenci (privatni radi tega, ker se nanaša uredba tudi na industrijske pisarne), bodo s to uredbo, če bo uveljavljena bistveno po načrtu, težko prizadeti. Težko bodo pa prizadeti tudi oni trgovci, ki zaposlujejo večje število pomožnega osebja. Malim trgovcem in branjevcem, ki obratujejo brez pomožnega osebja, se bo dala na zakonit način možnost nesolidne konkurence. Mali davkoplačevalci se s to uredbo favorizirajo na račun večjih. Ni naša naloga, niti namera, da branimo interese večjih podjetij, toda na to dejstvo jih opozarjamo, ker se zavedamo, da so ravno večje tvrdke one, ki so že doslej same prostovoljno uvedle 8urni delavnik. Opozarjamo jih na to dejstvo, ker vemo, da bodo bridkost Uredbe o odpiranju in zapiranju trgovin občutili predvsem nameščenci teh podjetij.

Organizirani privatni in trgovski nameščenci se zavedamo, da nas čaka trda borba proti izvedenju in vzkonjenju te reakcionarne uredbe. V tej borbi ne bomo osamljeni. Oni, ki so smatrali, da ni nevarnosti za 8-urni delovni čas, oni, ki so smatrali, da jim sedanjih pridobitev ne bo nihče jemal, bodo prisiljeni pridružiti se našim vrstam. Združeni bomo prestali tudi to preizkušnjo in združeni bomo odbili tudi ta poizkus nastopajoče reakcije. Šli bomo skupno v boj za 8urni delavnik in popolni nedeljski počitek in v tem bomo tudi prodri!

L. J.

Nace Mihevc:

Vehementno gibanje kapitalistične koncentracije.

V Angliji, v državi takozvanega gospodarskega individualizma, se je zadnje čase pričelo s koncentracijo gospodarstva. Ravnokar se je pričelo s fuzijo dveh največjih podjetij težke železne industrije, to sta dva koncerna težke železne industrije »Armstrong« in »Vickers«, ki sta bila pred in med vojno oba koncerna izključno le za vojno industrijo urejena in s tem tudi zaposlena. Sedaj po vojni sta se morala oba ta dva ogromna koncerna težke železne industrije preurediti za izdelke, ki jih kulturni in mirni svet rabi. Kakor pa je čitateljem znano, se je minuli mesec vršila v Ženevi mirovna konferenca, ki pa ni svojega namena dosegla, temveč radi Anglije in Amerike ravno nasprotno.

Ti dve države sta votirali ogromne milijarde za novo oboroževanje in s tem vso gospodarstvo postavile zopet na glavo. S tem velikim votiranjem za novo oboroževanje od strani Amerike in Anglije so postale pozorne vse evropske države in pri svojih vladah zahtevale tudi ogromne svote za novo oboroževanje, tako Francija, Jugoslavija, da ne govorimo o Italiji, ki tiči do zobeh in orožju in skuša še preko tega tudi svojim zavaznicam utihotapiti orožje.

Ves kapitalistični svet gleda na vse to jako pozorno, posebno pa evropska težka železna industrija in pa baroni oljnih kartelov. Srednje-evropski kartel težke železne industrije, ki obsega danes 55 plavžev in jeklarn, je danes tako tesno organiziran, da mu ni potreba vpoštovati zakonov in odredb, ki so količkaj prikrjojeniv prid delavstvu, temveč gre enostavno preko tega in če treba zagrozi tudi enemu ali drugemu ministru, češ, ako boš izvajal konsekvence po zakonu in odredbah v prid delavstvu, tedaj te enostavno odstavimo. Knezi težke železne industrije se dobro zavedajo, da če pride do nove vojne, tedaj gre njim zopet pšenica v klasje.

Novoizvoljeni kralj ameriškega trusta jekla, Morgan, eden največjih in najvplivnejših bankirjev Amerike, ima besedo tudi v evropskih jeklarnah, ker je v evropski industriji investiranega kapitala nad poldru-

go milijardo dolarjev. Naši evropski koncerni plavžev in jeklarn se tega dobro zavedajo in so vsled tega vsa podjetja plavžev in jeklarn pograbili v svoj kartel; kdor se jim pa ne ukloni, tega enostavno zlomijo. Amerika je danes bankir celega sveta in najvažnejše tržišče na svetu. Evropski investicijski kapital je skromen in drag in radi tega evropska industrija brez ameriškega kapitala ne mora nastopati na svetovnem trgu.

Tudi pri nas v Jugoslaviji je pričel internacionalni kapitalizem pometati vsa podjetja težke železne industrije v kup.

Kakor izgineva industrijski individualizem v Angliji, tako je pričel izginevati tudi pri nas v Jugoslaviji. Minule dni je časopisje registriralo nastopne novice:

Moderniziranje naše jeklarske industrije. Jeklarna grofa Turnskega na Ravnah pri Guštanju je postala delniška družba pod patronanco Kreditnega zavoda in je sklenila interesno skupnost z jeklarskim koncernom Boehler v Müzzuschlagu.

Plavži v Narešu so prišli iz jugoslovanske vladne lasti v roke delniške družbe Valjarne v Zenici.

In tako se kapitalizem koncentriira tudi s pomočjo vlade. Ne samo pri nas je to, temveč po vsem kapitalističnem svetu!

Kakor težka železna industrija, tako tudi premogovni baroni zasledujejo enaka pota. Šele sedaj so se odločili, da opuste individualne premogovnike in angleški premogovni lordi so sklenili, da se kartelirajo in nastopajo enotno v cenah premoga. Vsi premogokopi, ki pridejo za eksport v poštev, to so revirji Yorkshire, Nottinghamshre in Derby. Ti premogovniki producirajo nad polovico vsega angleškega premoga.

Dva velika gumi-koncerna sta se kartelirala, katere posedujeta v Aziji velikanske gumijaste plantaže. Ta dva koncerna sta sklenila, da kupita vso industrijo gumija.

Nadalje je velikega pomena to, da je 12 veletvrk za izvažanje bombaža sklenilo kartel. To pomeni za angleške kapitaliste toliko, da bodo lahko z bombažem diktirali

cene Evropi in tovarne prisilili v kartel in k enotnim cenam. Tako deluje angleški industrijalni kapitalizem.

Druga industrijska dežela je Belgija ter deluje zadnje čase z vso paro za koncentracijo industrijskega kapitalizma. Dve banki v Belgiji vladati čez vso belgijsko industrijo. Prvo, kar sti ti dve banki napravili, je bilo to, da sti vso belgijsko železno industrijo spojili v en kartel. Velekoncern »Arbed« se je spojil s »Terre Rouge«, ki poseduje tri četrtine vse belgijske železne industrije; francoski kapital je udeležen pri »Arbed« (Schneider-Crenzot) in tudi pri drugih belgijskih železarskih podjetjih. V ta kapitalistični vrtnec so potegnili tudi tovarne za izdelavo vagonov in vso strojno industrijo. Ravno tako je padlo v ta vrtnec 7 velikih družb za električne proizvode (Union Belge de l'Electricité). Tudi teh 7 družb je bilo ustanovljenih od omenjenih dveh velebank z udeležanjem ameriškega kapitala pod firmo »Sofina«. Tako je ameriški kapital pritegnil v Belgiji tudi avtomobilno in kemično industrijo.

Kako delujejo karteli?

Internacionalni kartel železa in jekla je zboroval dne 9. decembra m. l. v Bruslju (Belgija). Razpravljalo se je o kvotah za posamezne države. Nemčija se je pritožila v precejšnjo odmerjeni kvoti, češ, imamo dovolj naročil. Našim naročilom ne odgovarjajo kvote, ki so nam odmerjene. Na to so se oglasili Francozi in Belgijci in govorili v istem smislu. Toraj povsod dobre konjunkturo. Nadalje se je razpravljalo o ustanovitvi novega kartela za traverze in polfabrikate. Ta kartel naj bo spojen s kartelom težke železarske in jeklarske industrije.

Bakreni kartel je na zadnji svoji seji sklenil, da v tem smislu deluje, kakor v pretečenem letu in da bo gledal, da spravi še ona podjetja v svojo strujo, ki danes niso še priključena kartelu.

Načrt kartela za sladkor je že napravljen; izdelali so ga ameriški »cuker-baroni«. Sladkorni načrt kartela, kakor so ga kubanske sladkorne rafinerije predložile, obsega Ameriko in vso Evropo. Nemčija, Čehoslovaška, Francija in Holandija so se že priglasile kot članice temu kartelu, pričakujemo pa vse evropske države, da se priglasijo kot članice.

Proti Rusiji in Letvinski, ki danes posedujejo monopol prediva za tkanine, se snuje svetovni kartel za tkanine, ki bo imel nalog za kvotiranje produkcije v posameznih dr-

žavah in pa regulacijo cen za ves svet.

Kartelna zveza za kemične produkte, ki pridejo v poštev za barve, je pritegnila minule dni tudi Francijo.

Kitajski zidovi carin

se ne podirajo, temveč se gradijo še višji! Zenevska gospodarska konferenca se je s tem, da bi odpravila to carinsko stavbo, največ bavila. Dosegla je pa ravno nasprotno. Angleški vladni zastopniki so bili sami za odpravo carin; ker so pa danes vse vlade le izvrševalni odbori kapitalizma, tako so tudi angleški jeklarski knezi od svoje vlade sedaj zahtevali ne odprave carin, temveč še povišanje, kar je vlada njim tudi takoj obljubila.

Ameriške carine so pa nekaj značilnega. Amerika se danes enostavno ne ozira na nobeno evropsko državo v zadevi carin. Amerika ne zmanjša svojih uvoznih carin, pač pa diktira vsem državam trgovinske pogodbe in te morajo ubogati, ker je vsa Evropa do vratu zadolžena v Ameriki.

Lako bi trdili, da ga ni večjega podjetja v Evropi, pri katerem ne bi bil ameriški kapital placiran.

Ustanovitelji evropskih kartelov so šolarji ameriškega kapitalizma.

Slike konjunktur

so se zadnje mesece zelo malo spremenile. Samo v Nemčiji železarski, jeklarski in strojni trg se precej dobro razvija. To ima dober pomen tudi za druge države.

V Čehoslovaški, Ogrski, Poljski in Avstriji so izgledi za porast konjunkturo in to največ v kovinski industriji.

Drugače je v Italiji. Italijansko gospodarstvo zavzema zadnje čase precejšnjo ostrino krize; brezposelnost zadnje čase rapidno raste, medtem ko se kriza v Franciji, Danskem in Norveškem omiljuje.

Angleško gospodarstvo ostaja še nadalje nestanovitno.

V Ameriki zadnja pričakujoča konjunktura ni prišla; nepričakovano se je konjunktura še poslabšala. Produkcija železne industrije je dosegla komaj 55—60 odstotkov. Število brezposelnih je v jeseni znatno naraslo. Pričakuje pa se izboljšanje konjunkturo od Forda in potem z njim v zvezi cele industrije.

Tako se razvija svetovno gospodarstvo in tako je gibanje koncentracije svetovnega kapitalizma.

Kadar bo pa proletariat razumel to kapitalistično gibanje, tedaj bo zaprl zatvornice temu nevarnemu valu svetovnega kapitalizma.

Prosvetni odsek Delavske zbornice za slovenske delavce na Koroškem.

Da pridobiva prosvetni odsek Delavske zbornice povsod na ugledu, dokazuje tudi to, da je celovška Delavska zbornica povabila naš prosvetni odsek, da pridejo njegovi delegati v Celovec, si ogledajo izobraževalno delo tamošnje zbornice in se z njo sporazumejo radi ustanovitve slovensko-nemških knjižnic v onih krajih Nemške Avstrije, kjer prebivajo slovenski delavci. Na to povabilo sta odšla v Celovec predsednik prosvetnega odseka Franc Žužek in tajnik Ciril Štukelj.

Celovski zbornici načeluje tajnik dr. Nevole, ki ima veliko razumevanja za slovensko manjšino v Nemški Avstriji in s katerim si je prosvetni odsek naše zbornice redno dopisoval že dolgo časa. Celovška zbornica ima v proračunu za leto 1928 73.840 šilingov za prosvetno delo (1 šiling je okroglo 8 Din). S tem denarjem vzdržuje predvsem svojo knjižnico v Celovcu, Beljaku, St. Vidu, Borovljah, v Bistrici v Rožu, v Železni Kaplji, v Pliberku, v Brežah, Spitalu, Wolfsbergu, Feldkirchenu, Brücke, Knapenbergu in v letošnjem letu hoče ustanoviti še nekaj novih knjižnic. Sicer je delovanje tamošnjega prosvetnega odseka slično delovanju našega: Prireja razna predavanja in tečaje v Celovcu, kakor v zunanjih krajih. Naša zastopnika sta se spo-

razumela s celovško zbornico, da prosvetni odsek v Ljubljani nasvetuje Celovčanom, katere slovenske knjige naj dobavljajo za svojo knjižnico. Odobrene knjige dostavlja na Koroško tudi naš prosvetni odsek, vse stroške pa plača seveda celovška zbornica. Najprej se bodo ustanovile slovensko-nemške delavske knjižnice v Borovljah, Železni Kaplji in v Bistrici v Rožu. Od zanimanja, ki ga bodo pokazali Slovenci za slovenske knjige v teh krajih, zavisí nabavljanje naših knjig za druge kraje na Koroškem. Ob tej priliki sta si naša zastopnika ogledala celotno delovanje celovške zbornice. Gotovo bo zanimalo vse naše delavce, ako jim to delo na kratko opišemo. Celovška zbornica ima 40.000 članov, to je približno polovico manj, kakor ljubljanska. Njen proračun je pa skoro dvakrat večji, kakor od naše zbornice. Znaša namreč okroglih 400.000 šilingov letno. Prispevki za zbornico so torej v Nemški Avstriji znatno višji, kakor pri nas. Ustroj avstrijskih zbornic je sličen našemu. Vendar delujejo avstrijske zbornice v mnogo ugodnejših razmerah, kakor naše: Za seboj imajo močne delavske organizacije, v državi vlada demokracija, volitve v zbornice se niso zavlačevale po vladnih komisarijatih, kakor pri nas in zato je razumljivo, da

so avstrijske zbornice že daleč pred našimi.

Na Koroškem je močna industrijska kriza in brezposelnost, radi česar posveča celovška zbornica največjo pažnjo in skrb brezposelnim delavcem. V Avstriji obstoja — kakor znano — brezposelno zavarovanje, dočim se pri nas šele v zadnjem času delijo malenkostne podpore in še te toliko časa, dokler imajo Borze dela kaj denarja. Razen tega obstoja v Avstriji inštitut za opazovanje konjunktur in kriz v industriji. V tem inštitutu so zastopniki delavskih zbornic, zbornic za industrijo, obrt in trgovino, zveze bank, narodne banke, državnih železnic, dunajske borze in borze za poljedelstvo. Zbornica delavcev in nameščencev posreduje v pritožbah brezposelnih in opozarja oblasti na izboljšanje brezposelnega zavarovanja. Razen tega deli brezposelne podpore v slučaju izprtij, stavk ali drugih konfliktov med delodajalci. V Celovcu so n. pr. najslabše plačani in najslabše organizirani usnjarski delavci. Ti so stopili pred Božičem v stavko. Organizacija vsled svoje slabosti ni mogla izplačevati zadostnih stavkovnih podpor, zato je priskočila na pomoč zbornica, ki je potom strokovne organizacije izplačala ogromno vsoto denarnih podpor. Ko že govorimo o podporah strokovnim organizacijam, naj omenimo to, da celovška zbornica ne izplačuje podpor enostavno po ključu in številčni moči včlanjenih organizacij, temveč po potrebi. Tajnik Delavske zbornice si pridržuje pravico vpogleda v knjigovodstvo strokovnih organizacij in se te pravice tudi poslužuje. S tem zbornica res usmerja strokovno delovanje delavskih organizacij.

Nadalje naj povdarimo skrb celovške zbornice za vajence. V tem

oziru namreč še naša zbornica ni pričela delovati in bo lahko s pridom izkoristila izkušnje celovške zbornice. V Avstriji obstoja nekatere lepe določbe o zaščiti vajencev. Podjetniki se pa seveda ozirajo na te določbe v toliko, kolikor jih prisilijo delavske organizacije. Zlasti na Koroškem je odpor mojstrov zelo močan. Tamošnja zveza obrtnikov je skrajno reakcionarna. Zbornica delavcev in nameščencev je pa sklenila, da z intervencijami v vsakem najmanjšem slučaju nauči podjetnike spoštovanja do zaščitnih določb za vajence. Tako je imela samo v pretečenem letu intervencij za zaščito vajencev pri 260 mojstrijh. Intervencijala je v raznih slučajih, kakor n. pr. radi čezurnega delovnega časa, sivoljovnega odpusta, šikaniranja, uporabljanja za hišna dela, radi neplačevanja vajeniške odškodnine, radi prevelike zaposlitve vajencev itd. Vsa protizakonita dejanja delodajalcev sporoča zbornica sodišču. Delavska zbornica vzgaja tudi obratne zapužnike, ki jih pokliče v Celovec in jim plača izgubo na zaslužku, hrano in stanovanje v času pouka.

Da ima vzorno urejeno statistiko, nam ni treba posebej povdarjati. Letos bo priredila statistično razstavo in povabila na njo tudi našo zbornico.

Zastopniki celovške in drugih avstrijskih delavskih zbornic bodo prišli tudi k otvoritvi Delavske zbornice v Ljubljani na Miklošičevi cesti.

Prosvetni odsek Delavske zbornice je uredil stalne medsebojne stike z avstrijskimi zbornicami in priporoča vsem našim delavskim strokovnim in kulturnim organizacijam, da navežejo in vzdržujejo stalne stike z bratskimi organizacijami onstran meje, ker to bo le v korist našemu delavstvu.

Prosvetni odsek DZ.

Za rudarje in šumske delavce!

Govor poslanca s. Petejana v fin. odboru dne 20. jan. tl. ob priliki debate o proračunu ministrstva za šume in rude.

Gospodje! Nočem se spuščati v podrobnosti, niti ponavljati to, kar sta že moja predgovornika v debati o budžetu ministra za šume in rude naglašala, temveč hočem samo sumarično podkrepiti njuna kritična in izčrpno dokumentirana razmotrivanja o poslovanju tega ministrstva, ki je tako neracionalno in skrajno neekonomsko, da se mora vsak, kdor je poslušal ta izvajanja, začuditi, kako se morejo še danes po skoro 10. letih obstoja te države dogajati še take stvari, katere so iznesli posamezni poslanci. Konstatiram, kar je menda že g. minister sam povedal v svojem ekspezeju, da je po mojem mišljenju njegov budžet povsem nezadosten in fiktiven in da se na podlagi tega budžeta ne bo absolutno nič izpremenilo, niti pri šumah, niti pri rudnikih. Smatram, da je naravno in povsem logično, da se ravno o poslih tega resora, ki je za naš privredni položaj največje važnosti, tudi največ diskutira. Kajti ne samo v Bosni, Hrvaški in Sloveniji, temveč tudi skoro v vseh drugih pokrajinah naše države žive široki sloji naroda ob bogastvu, ki je naloženo v šumah in rudah. Iz tega vidika je povsem razumljivo, da so vsi oni, ki se preživljajo z delom v šumah in rudnikih, globoko interesirani na procvitu in blagostanju vseh šumskih in rudniških podjetij.

Včeraj se je govorilo z ene kakor druge strani v pogledu nedostatkov šumskih in rudniških podjetij, in pri tem so se razkrivale one stvari in afere, ki niso ravno v čast državne administracije, stvari, ki ubijajo še ono malce zaupanja, kolikor ga je še ostalo našem narodu do uprave, kadar čuje, kako se je postopalo napram gotovim podjetjem in osebam, kako nečuvno, brezbržno in brezvestno se jih je favoriziralo in privilegiralo na račun narodnega in državnega gospodarstva in kako globoko se je zajedla korupcija ne samo v kroge privatnih interesentov, temveč tudi državnih nameščencev.

Ob teh konstatacijah moram zavrniti eventualno domnevo, kakor da imam namen zagovarjati tendenco nekaternikov, naj se šume parcelirajo in oddajajo malim posestnikom v eksploatacijo, ker sem ravno obratno za to, da se čim večji kompleksi oddajo, oziroma prepustijo v eksploatacijo večjim industrijskim podjetjem; seveda pod pogojem, da ta eksploatacija ne sme biti državi v škodo, kakor je to bilo do sedaj slučaj, kakor tudi ne sme biti v škodo našemu šumarstvu, s tem da se vrši eksploatacija neracionalno in da se ne bi istočasno v eksploatacijo skrbelo tudi za pogodovanje v posekanih parcelah.

Kar se pa tiče pritegnitve, oziroma vložitve tujega kapitala v naša šumarska in rudniška podjetja, sem naziranja, da nam je izjemski kapital tudi za razvoj in vzdrževanje teh podjetij ravno tako potreben, kakor sploh za vsa velepodjetja, ker naša država žal ne razpolaga s tolikim kapitalom, da bi lahko s lastnimi močmi in sredstvi vzdrževala industrije tako velikega stila, da bi odgovarjale velikim zahtevam in funkcijam, ki jih imajo taka podjetja v narodno-gospodarskem oziru.

Eden izmed glavnih pogrškov naše državne uprave, za katerega pa ni odgovorno samo sedanje ministrstvo, ker se ta pogršek vleče že skozi vso dobo od leta 1920 naprej pa do danes, leži v tem, da se je na teh podjetjih začela tudi država sama kot taka interesirati in soudeleževati pri privatnih podjetjih kot delničar in da je radi tega imenovala svoje zastopnike iz privatnih in uradniških krogov, ki naj sodelujejo pri upravih takih podjetij. S tem se je privatnim in državnim krogom odprlo vrata za vršenje poslov, ki so naši upravi v sramoto, to je takozvana korupcija. Ako se torej v resnici želi in namerava onemogočiti korupcijo v teh podjetjih, potem je prva dolžnost in naloga države, da se odpove soudeležbi pri privatnem kapitalu. Da se pa ne bodo

možni puščati, poškodovati ali celo uničiti gozdne komplekse, je treba od strani države strogo nadzirati poslovanje in delovanje teh podjetij, da bo vedno v skladu z obstoječimi zakonskimi predpisi ter z državno in narodno-gospodarskimi interesi, zlasti da se bo skrbelo za zadostno pogozditev. Ravno tako nujna dolžnost države je pa, gledati na to, da družbe ne bodo, kakor do sedaj, tudi še nadalje eksploatirale naše delavstvo ter kršile zakonske predpise na škodo delavstva.

Drugi vzrok, da smo došli do današnjega bednega stanja v naših šumskih podjetjih, je po mojem mnenju ta, da se takoj iz početka, ko se je poznalo za vse nedostatke, neotočnosti in gopeske, ni stopilo na prste korupciji. Namesto pa, da bi se proti krupciji energično nastopilo, se je postopalo žal preveč po prislovi, ki pravi, da se malega tatu kaznuje, velikega pa pomilosti. Tako se je glavne krivce in stebre korupcije samo penzioniralo, namesto da bi se jih strogo kaznovalo, dočim se je proti malim krivcem postopalo najhrogronejše, da, nekatere uničilo in upropastilo za celo življenje.

Včeraj se je govorilo tudi o depolitizaciji uradništva, kar pa je po mojem mnenju v današnjih razmerah naravnost iluzorno, ker je naš upravni sistem tako globoko politično korumpiran, da ga je nemogoče v dolednem času ozdraviti. Strankarstvo se je tako zelo razpaslo v naši administraciji, da je nemogoče z enim mahom zatreti, oziroma iztrebiti ta plevel. Radi tega je po mojem mnenju treba najprej izpremeniti upravni sistem in zakon o državnih nameščencih ter istočasno urediti uradniške plače tako, da bodo odgovarjale njihovim potrebam, da uradnikom in nameščencem ne bo treba iskati zaslužka izven službe, kakor je danes to slučaj, ko njihove plače ne zadostujejo niti za najnujnejše potrebe.

Nikakor mi ne pade na um, da bi se s komurkoli pričkal radi tega, kam bi morali postaviti ali ne postaviti tega ali onega uradnika ali logarja, kakor tudi nočem zahtevati protekcij in privilegijev za noben, niti za delavski razred, pač pa se hočem zavzeti za to, da bo delavski razred enak pred zakonom in da se mu bo omogočilo življenje, ki je dostojno človeka in poštenega delavca. (Sekula Drljevič: Ali se tudi ministri prištevajo delavskemu razredu?) Ne, ministri so vladajoči razred nad delavci. Vlada bi ne smela, kadar vodi pogajanja in sklepa pogodbe s podjetji na račun države, pozabiti na to, da v teh pogodbah tudi

delavstvu garantira minimalni zaslužek in vse pogoje, katere predpisuje zakon o zaščiti delavcev.

Toda konstatirati moram, da je v vseh podjetjih, ki delajo na račun države,

delavski razred najbolj izkoriščen, tako v materialnem, kakor tudi v moralnem oziru, in da se ne upoštevajo obstoječi zakoni, predvsem zakon o zaščiti in o zavarovanju delavcev. G. dr. Šutej je včeraj v divno lepem bosanskem narečju opisoval kričeče razmere v nesrečni Bosni. So to stvari istinite, zlasti kar se tiče bede delavcev. Toda še veliko huje so one, o katerih on ni govoril in o katerih sem seznan potom pritožb, s katerimi so se obračali delavci na mene. Konstatirati moram, da je stanje v šumskih podjetjih, tako v državnih, kakor tudi v privatnih,

pod vsako kritiko, tako da v kulturni in civilizirani državi ne bi smelo obstojati.

Najobupnejše so razmere za delavce, ki imajo tako mizerne plače, da se ni čuditi, ako so sedaj sredi zime, ko nimajo posla in zaslužka, podvrženi največji bedi, pomanjkanju in gladi. Pa tudi moralno in politično se te ljudi izpostavlja najhujšemu preganjanju in poniževanju, tako da se lahko reče o njih,

da se nahajajo izven zakona.

Žandarji so v službi podjetij, ne pa zakona

in ti preganjajo delavce in izganjajo iz kraja v kraj po naročilih tujega in domačega kapitala, brez ozira na to, ali se je delavec v resnici pregrešil ali ne. Predvsem treba konstatirati, da se krši zakon o zaščiti delavcev, da se ne upoštevajo predpisi o delovnem času, o varnostnih odredbah itd. Najboljši dokaz za to so oni veliki boji, ki so jih vodili delavci v zadnjih letih v šumskih podjetjih Bosne in Hrvatske, ne za zboljšanje svojega položaja, ampak za ohranitev tega, kar so imeli in za vpoštevanje zakonskih predpisov.

Podjetja imajo edini interes, da delavce slabo plačajo in čim bolj izmozgajo, da imajo čim večji dobiček.

To vse se dogaja pred očmi državnih organov, ki to mirno gledajo in dopuščajo.

Zadnji čas so se dogodili tudi drugi slučaj, ki jasno kažejo, da je bosanski proletariat izven zakona. Kot dokaz za to dejstvo naj vam služi sledeča uredba sreskega poglavarja v Višegradu:

«Pošto se medju radništvom raznih industrijskih preduzeća često nalaze i razna sumljiva lica, koja su naklonjena kriminalnim djelima ili prevratničkim ciljevima, te na temelju naredjenja Velikega župana sarajevske oblasti od 21. juna 1927. pov. br. 964-27, da morajo vsa industrijska podjetja pri sprejemu ali odpustu delavca, razen sarajevskih, kateri morajo imeti v delavskih knjižicah lastne fotografije, naznaniti njihova imena žandarmerijski oblasti, da morajo v delavsko knjižico napisati vse podatke o zanesljivosti dotičnega delavca, da mora vsak delavec imeti potrjeno, ki se mora vsakih 6 mesecev obnoviti itd.»

Tudi pošlene delavce, ki nimajo druge napake kakor to, da skušajo svoje tovariše organizirati, da si zboljšajo kosček kruha, se odpušča ter izganja iz dotičnih krajev, kjer so bili zaposleni. Dogodil se je v Zavidoviću slučaj delavca Jurića, zaposlenega pri firmi Krivaja d. d.,

da je tovarna tega delavca odpustila samo zato, ker je agitiral za organizacijo delavstva.

Ko ga je pa delavstvo samo namestilo za svojega funkcionarja in ga plačevalo iz lastnih sredstev, sreskemu poglavarstvu to ni bilo po volji

in je sresko poglavarstvo na poziv podjetja Jurića izgnalo iz tega kraja, tako da je izgubil ob enem službo v tovarni in službo kot delavski zastopnik. Isto se dogaja v Srbiji.

Konstatirati moram pri vsem tem, da, če mi nismo zadovoljni s sedanjimi razmerami rudarskega delavstva v Sloveniji v primeri z onimi, ki so vladale pred vojno in takoj po vojni, potem ima rudar v Srbiji še manj povoda biti zadovoljen, ker je tamkaj še mnogo slabše. Reči moram, da je v resnici

kulturni škandal za našo vlado,

da brez sramu trpi to stanje, v katerem se danes nahajajo naši rudarji v Srbiji, kjer znašajo plače od 20—30 Din na dan, higijenske in stanovanjske razmere so pa pod vsako kritiko, **Ta stanovanja so bolj primerna za svinje nego za ljudi.**

Zato bi prosil gospoda ministra, naj pošlje na lice mesta svoje inšpektorje, da si ogledajo to stanje in se na lastne oči prepričajo, v kakih bedi živijo ti rudarji. Toda ne sme ostati samo pri tem, nego je treba z energičnimi ukrepi odpraviti vse te nedostatke in protizakornosti in delavske razmere urediti tako, da bodo vsaj bolj človeške, kakor so to danes.

Ako pa vi sami nimate one moralne moči, da bi nastopili z vso energijo proti temu zlu, kakor zahteva interes delavstva, države in splošnosti, potem

omogočite delavcem samim možnost, da si sami priborijo ono, kar jim vi nečete dati

in kar so si delavci drugod sami v dolgoletnih borbah priborili. Samo pri nas

se postopa z delavskimi sloji tako nesocialno in nekulturno,

kakor da bi to ne bili ljudje. To ni v interesu, niti v čast države. Dopustite, da se bo moglo delavstvo svobodno samo boriti proti svojim neprijateljem za pošteno in človeško življenje, da ne bo več, kakor sedaj, gladovalo. Zal pa vidimo ravno nasprotno, da državna podjetja nimajo niti najmanj smisla za blagor in eksistenco možnost delavstva. Kako naj privatna podjetja drugače postopajo? Konstatirati moram, da tudi v državnih podjetjih

v Sloveniji niso razmere boljše,

kakor v privatnih podjetjih. Naj omenim samo one v Velenju, Zabukovci, kakor tudi v državni cinkarni v Celju. Nočem se spuščati v podrobnosti, da ne bo rekel kdo, da govorim zato, ker sem iz Slovenije. Vendar pa moram izjaviti, da imam vse polno pritožb o delavskih razmerah v omenjenih krajih. V interesu podjetja bi bilo, da se

v državnih podjetjih uredijo odnosi z delavci.

že radi tega, ker je, kakor znano, vsak gospodarski razvoj odvisen ne samo od dobre vodstva, konjunktura, sreče pri poslih, temveč v veliki meri tudi od zadovoljnosti onih, ki pomagajo pri proizvodnji s svojo delavsko silo, to so delavci in uradniki, ki imajo ves obrat v rokah. Če bi država prednjaciila v tem oziru, bi tudi privatna podjetja bila primorana, slediti vzgledu države in ne zaostajati za njo. Ker pa vidijo ravno nasprotno, da država sama ne skrbi v zadostni meri za svoje delavce in nameščence in da gleda samo na visoke profite, je pač naravno, da tudi privatna podjetja ne postopajo boljše s svojim delavstvom.

Z ozirom na privatna podjetja naj omenim tudi delavske

razmere pri Trboveljski premogokopni družbi,

ki predstavlja najjačjo firmo v državi. Toda, kako skrbi ta družba za blagostanje delavstva, ki je zaposleno v tem podjetju? Na prvi pogled vidimo, da je delavstvo v zadnjih letih gospodarsko rapidno nazadovalo, vedno bolj propadalo, dočim je napravila družba velike dobičke. Posledica tega je, da v tem revirju, kjer je bilo svojčas vse polno veselja in življenja, vlada danes mrtvilo, vidite rudarje z povešenimi glavami, obraze polne obupa od gladi in morečih skrbi za obstoj svojih družin, do vratu pogreznjene v dolgovi. Torej na eni strani vsak dan večje propadanje, na drugi strani pa bujno razvijajoča se industrija in rapidno naraščajoči dobički.

Trboveljska premogokopna družba je imela pred vojno okroglo 19 milijonov kron, koncem l. 1924. pa je že izkazanega 50 milijonov Din družbene kapitala, ki je pa na borzi predstavljal vrednost 360 milijonov Din. Odkod tako nagli porast akcijskega kapitala, se mora vsakdo začudeno vprašati? Morda ta povisek predstavlja pritek novega kapitala iz inostranstva? Kaj še!

Ta povisek izvira odtod, ker se je delavce mizerno plačevalo.

Izkazanega dobička je imela družba l. 1913: 1.270.000 zlatih kron, leta 1925 pa že 38 milijonov dinarjev, ali 2.540.000 zlatih kron, to je za 100% višji dobiček od predvojnega. Koliko je pa še neizkazanega dobička, ki se skriva pred obdavčenjem, tega nihče ne ve, še manj pa, koliko kapitala se je preneslo v inozemstvo potom raznih tautijem itd.

V dobi premogovne krize l. 1925-1926 se je

delavski zaslužek znižal za tretjino prejšnjih izdatkov,

medtem ko se je v istem času krize in bede

zaslužek družbe zvišal skoraj za 20%. Toda vzlic vsem tem dokazanim dobičkom in vzlic naraščajoči produkciji delavec-rudar zasluži manje, ka-

kor je zaslužil l. 1919. Pred vojsko in takoj po končani vojski je prišla produkcija na silt in delavca l. 1919 na 0,36 ton, zaslužek pa na 2,3 kron v predvojni valuti, dočim je marca meseca 1927 znašala produkcija 0,68 ton, a zaslužek 3,4 Din. Napram 100% višji produkciji v l. 1919. se je zaslužek delavcev zmanjšal.

Tudi pri primerjavi med zaslužkom rudarjev Trboveljske premogokopne družbe in zaslužkom rudarjev pri premogovnih družbah v Angliji in Nemčiji se lahko razvidi, kako velika razlika je v zaslužku med našimi in ostalimi rudarji v drugih državah. To so številke o stanju eksploatacije rudnikov in rudarjev. Mogel bi navesti še druge številke, ki bi pokazale, kako ogromen je dobiček rudniških podjetij in kako malo se pri tem misli na pomoč in olajšavo življenjskih razmer zaposlenecem, ki so ta dobiček omogočili. Mi sicer aimamo samo Trboveljske premogokopne družbe, ampak tudi druge,

med njimi angleško in druge družbe v Mežici,

zasebna podjetja v Guštanju na Koroskem, ki pa niti za las bolje ne postopajo s svojim delavstvom, kakor Trboveljska, da, včasih huje kakor ona. Ta velekapitalistična gospoda ima neomejeno svobodo v izrabljanju delavstva, pri določevanju mezd in sine tudi zakonske določbe in predpise gaziti po mili volji. Do sedaj pač nismo doživeli slučaja, v katerem bi vlada branila zaščite potrebne delavce v borbi proti onim, ki jih izkoriščajo. Delavski razred je popolnoma neupoštevani,

zakone, ki jih je parlament sprejel in kralj podpisal, smejo ti maguati po-teptati in kršiti,

kakor jim je prav in drago.

Ne pričakujem, da se bo današnje stanje delavstva z enim mahom zboljšalo, ker poznam predobro obstoječe razmere, da bi mogel kaj takega pričakovati. Moje besede so bile izrečene z namenom, da zainteresiram gospoda ministrá za šume in rude za bedo rudarskih in šumskih trpinov, da dela, v kolikor ima direktno ali indirektno vpliva, na zboljšanje teh razmer in da usmeri svojo politiko v pravcu pomaganja tistim, ki

proizvajajo vse bogastvo in to so rudarji in šumski delavci.

Sedaj še neka

o bratovskih skladnicah,

ki obsegajo samo v revirjih v Sloveniji približno 13.000 zavarovancev in kjer je pred vojno došlo na vsakega člana povprečno, na Koroskem 763 K 30 vin, na Kranjskem 691 K 51 v in na Štajerskem 762 K 20 v kapitalnega kritja, tako da pride na 13.000 zavarovancev okroglo 9 milijonov zlatih kron. V smislu zgornjih podatkov bi morale te blagajne z ozirom na relacijo 1:14 — in to ni pretirano — imeti okroglo 123.000.000 Din. Zlate kro-ne so postale po vojni papirnate. Od 9.000.000 kron je ostalo 2.250.000 papirnatih dinarjev. Ta fond pa je že izčrpan, vsled česar je

starostno zavarovanje rudarjev v nevarnosti.

Žerjav je izdal svoj Pravilnik, Mišović pa zopet svojega. Reči moram, da je vsak pravilnik, ki noče valorizirati kapitalnega kritja v razmerju 1:14 = 123.000.000 Din, brez efektivne vrednosti. Ako država ne poseže vmes, da reši vprašanje valorizacije, potem pač ne smemo upati, da bo prišlo kdaj do tega, do česar bi moralo priti v pravni, četudi ne socialni državi,

da dobi delavec svoj v potu obraza prisluženi denar nazaj,

ki ga je bil svojčas v dobri veri vplačal v zlati valuti. Glejte, Čehoslovaška, naša prijateljica, je že rešila to vprašanje, in sicer na ta način, da je kot prvi obrok za to rešitev stavila na razpologo znesek 100 milijonov čeških kron. Gospodje, tudi o tem vprašanju sem smatral danes za potrebno govoriti in sicer v tem smislu, da si vzamemo za vzgled Čehoslovaško ter sledimo njenim intenci-

jam ter se zavedamo, da je tudi naša država dolžna valorizirati omenjeno vsoto, od čije devalvacije je samo ona imela profit; radi tega je tudi ona obvezna, da ta denar povrne v one namene, za katere je bil določen, ali pa naj prisili privatne družbe, da vsaj one to v delnem obsegu izvršijo. Nisem hotel s tem reči, da bi morali takoj dati na razpolago vse te milijone, ako to ni mogoče. Pravice penzionistov pa morajo biti zasigurane, ker so si oni s težkimi žrtvami in mukami pridobili pravico do penzijskega zavarovanja. Nočem se tukaj spuščati v podrobnosti glede pravilnika, o katerem bom imel priliko govoriti obširneje, kadar pride do razprave o njem samem, nego sem hotel podati tukaj samo nekako bazo za rešitev najbolj perečih vprašanj in dati gospodu ministru možnost, da o tem razmišlja in donese primerne vsote v budžet za omenjene svrhe. Mislim, da je v interesu vseh, da se to, kar je delavstvo za sebe vplačevalo, njemu zopet vrne, in da se ta inštitucija čimprej prenese in raztegne na

celo državo, tudi na Srbijo in Črno goro. Najodločneje pa protestiram proti ukazu ministrstva šum in rud, da naj bratske skladnice povišajo čakalno dobo za penzijo od 30 na 40 let in prispevke pa od 5 na 7%, ne da bi se poprej zaslišali interresirani krogi: rudarski delavci, Delavske zbornice in drugi. Apeliram h koncu na gospoda ministra, da vzame na znanje in vpoštev moja izvajanja. Kar sem povedal, sem povedal z ozirom na splošne interese, posebno z ozirom na interese delavskega razreda, ki bodo ocvuani samo, ako se ta vprašanja pravilno in pravično rešijo.

Dolžnost gospoda ministra je, da vzame rudarje v zaščito, ker to nujno zahtevajo interesi splošnosti.

Nočem pa in ne morem glasovati za budžet ministrstva šum in rud, ker je nezadosten in zgolj fiktiven ter ne donša nič boljšega, nego poslabšuje sedanji položaj.

Anglija intrigira proti „Washingtonski konvenciji“ o delu in zaščiti delavstva.

Ta konvencija je bila sklenjena pred osmimi leti s sodelovanjem zastopnikov vseh držav, in bi imela slopiti v veljavo v posameznih državah, kakor hitro bi bila predložena njih parlamentom in ratificirana. Konvencija obsega 20 točk, med njimi tudi določbo o uvedbi obveznega osemurnika za vse industrije. Ravno ta točka pa je nekaterim državam kamen spodtike, radi katere nočejo konvencije ratificirati. Jugoslavija je, kakor znano, ratificirala osem manj važnih točk te konvencije, točke o osemurniku pa ne, češ da je naša mlada industrija ne prenese in pa z izgovorom, da je še tudi druge države niso priznale. Medtem pa je že več držav ratificiralo konvencijo o osemurniku, med drugimi tudi Francija, katero skuša naša država sicer v vsem po opicje posnemati, samo v tem slučaju, ki bi bil v dobro delavstvu ji ne mara slediti; in čaka, kaj bo rekla k temu Anglija, s katero si sicer nista nič kaj prijazni. Angleški industrijalci pa pritiskajo na svojo konservativno vlado, da naj konvencije o osemurniku ne ratificira, češ, da jim grozi nemška konkurenca. Nemčija se namreč tudi izogiblje ratifikaciji konvencije, češ, da morajo delati z vsemi silami na obnovi države in zadostiti reparacijskih obveznosti. Splošen osemurnik smatrajo nemški industrijalci za luksuz, saj je še nedavno izjavil nek nemški veletovarnar, da ne 8, temveč 10, 12 in 14 ur bi moral nemški delavec delati, da bi dosegla država predvojno kapaciteto. Medtem pa je Nemčija predvojno produkcijsko kapaciteto že davno prekoračila in uspešno konkurira z Anglijo, njeni kapitalisti pa spravljajo vedno večje dividende. Kaj jim pri tem mar, če število brezposelnih v obeh državah dosega že strahotne številke in če proletariat vedno bolj leze v ubostvo, glavna briga jim je, da se s čim manjšim številom delavcev čim več proizvede, da so produkcijski stroški čim manjši, dobiček čim večji. Ali se je vredno potem čuditi, če je na zadnji seji upravnega sveta mednarodnega urada dela v Ženevi, zastopnik angleške vlade, Betterton, podal izjavo glede določbe o osemurniku, da je bil tekst washingtonske konvencije preneglo sestavljen, ne da bi se bilo počakalo na izkušnje, kako bo vplivalo na gospodarstvo, znižanje delovnega časa. Betterton je nato upravnemu svetu predlagal, naj sklene postaviti na dnevni red mednarodne konference dela za leto 1929: revizija washingtonske konvencije. Zastopnik francoskega delavstva Jouheaux, je zavrnil zastopnika angleške vlade, da sedaj ni čas za popravljanje že davno sklenjenih določil, da rešitev gospodarskih vprašanj ne zavisi od prilagoditja washingtonske konvencije gospodarskim prilikam posameznih držav, temveč da je sedaj čas, da angleška vlada svoje moralne obveznosti tudi

s podpisom prizna. Jouheaux je nadalje opozarjal na dejstvo, da bi tak korak angleške vlade izzval v celokupnem francoskem delavstvu val razočaranja in ogorčenja napram Angliji, ki bi morala vendar tudi računati s položajem onih držav, ki so konvencije o osemurniku že ratificirale, dasiravno so gospodarsko šibkejšje od Anglije. Upamo, da bodo letošnje državnozbornske volitve v Angliji končno pomedle s sedanjo reakcionarno-konservativno vlado in pripomogle delavski stranki do oblasti, ki gotovo ne bo toliko oklevala ratificirati vse točke washingtonske konvencije in uvesti zakoniti osemurnik za vse panoge industrije.

Svoji k svojim!

Gibanje kovinarjev pri nas. Dne 27. 1. se je vršil dobro obiskani shod pločevinaste ambalažne stroke »Saturus«. Na shodu so bile ženske izredno dobro zastopane. Govorili so s. Strašek o delovanju zaupnikov, s. Leskovšek pa o disciplini, ki je potrebna v organizaciji in tovarni. S. Mihevc je predložil delovanje taktike v organiziranju delav. v enakih obratih in dokazoval, kako potrebno je, da se delavstvo enakih strok skupno organizira.

Muta.

V nedeljo 29. januarja dopoldne se je vršil pri nas letni občni zbor podružnice R. M. J. — Predsednik s. Preglav je podal prvotno daljšo situacijsko poročilo o delovanju podružnice kovinarjev. Iz poročila predsednika je bilo razvidno, da so kovinarji na Muti kompaktno organizirani in, da je v obratih le par zgagarjev, ki pa jih je predsednik na občnem zboru sšlekel do golega in jih pokazal take, kakršni so. Nadalje je apeliral, da naj se kovinarji zavedajo dobre konjunkturi in da naj se točno drže kolektivne pogodbe. Potem je bil izvoljen podružnični odbor, kateri obstoji iz sledečih sodrugov: Preglav Aug., predsednik; Podpečan Alojz, podpreds.; Gerold Jos., tajnik; Lipuš Iv., namestnik; Tratnik Frid., blagajnik; Srebotnik Juri, namestnik; odborniki: Hude Fran., Zalaznik Iv., revizorji; Ott J. in Praprotnik Iv. — S. Mihevc je v daljšem govoru razlagal o nalogah strokovnih organizacij s posebnim poudarkom za kovinarje, opisal kar-

Domači pregled.

Pravilnik o obratnih zaupnikih in borze dela. V založbi Delavske zbornice za Slovenijo so izšla v ponatisu iz »Uradnega lista« Navodila za volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov v podjetjih, ki spadajo pod zakon o zaščiti delavstva. »Poslovnik o delovanju delavskih in nameščenskih zaupnikov« in »Uredba o organizaciji posredovanja dela, dajanja neposredne podpore brezposelnim delavcem in dajanje cenilnih posojil za zidanje delavskih stanovanj«. Knjižica, ki vsebuje vse te pravilnike, stane 3 Din. Naroča se pri Delavski zbornici v Ljubljani. Denar se lahko pošlje v znakah.

V knjižnici Prosvetnega odseka Del. zbornice v Ljubljani se je promet v januarju zopet povečal napram decembru. Kako hitro napreduje knjižnica, bo vsakdo razvidel iz primerjalnih števil z lanskim januarjem. Številke v oklepajih pomenijo napredek napram lanskemu januarju. Knjižnico je obiskalo 2029 (+ 1548) članov, ki si je izposodilo 4051 (+ 3066) knjig. Dohodkov je bilo 6148 (+ 4800) Din. Novih članov se je vpisalo v letošnjem januarju 116. Knjižnica sedaj že sama po sebi vabi nove člane.

Naše organizacije.

Rudarji.

Seja centralnega odbora Z. R. J. Dne 29. jan. t. l. se je vršila v pisarni Zveze rudarjev v Zagorju širša seja centralnega odbora in revizija ZRJ. Kot zastopnik Strokovne komisije se je iste udeležil sodr. F. Jernejčič in kot zastopnik Delavske zbornice sodr. J. Tokan. Dnevni red je bil sledeči: 1. Letno poročilo uprave; 2. ureditev centralne uprave; 3. organizacija; 4. položaj rudarske industrije in rudarskega delavstva; 5. socialna zaščita rudarjev; 6. razprava o sprejetju predloga Strok. komisije na občnem zboru »Svo-

telsko gibanje velekapitala v težki železarski industriji, da se namreč kapitalistične organizacije vedno bolj spopolnujejo in jačijo proti delavskim organizacijam, katere se ne pojmujejo moči, ki jo imajo. Za svoj govor je žel burno odobravanje. Govorili so še nekateri sodrugi o kolektivni pogodbi, da jo mora vsak spoštovati in se točno tega držati, kar vsebuje.

Mezdno gibanje angleških graditeljev strojev. Strokovna organizacija izdelovalcev strojev v Angliji je sklenila, da se ima povišati mezde vsem kovinarjem, ki so zaposleni pri gradbi strojev, za osem šilingov na teden. Tozadevni sklep je bil že vsem podjetnikom odposlan.

Hudi časi se bližajo za nemške kovinarje. Letos 31. marcem poteče doba sklenjenih kolektivnih pogodb med kovinskimi delavci in podjetniki in sicer v 72 podjetjih z 2 milijonoma 300.000 delavcev; nadaljnih 43 pogodb pa poteče 30. aprila t. l. z 800.000 delavci. Torej čez 2 milijona delavcev, po večini kovinarjev, se bo borilo za svoj obstanek!

VZROKI IN POSLEDICE PODRAZENJA ŽELEZA V NEMČIJI. Monopolsko stališče nemških železarn in jeklarn in njene zveze s srednjo Evropo.

Nemški knezi železarn in jeklarn so presenetili yso malo kovinsko industrijo srednje Evrope; in zakaj? Pred enim mesecem so ti jeklarski knezi v Nemčiji naznanili, da podraže železo za 3%. Industrija ostale

bode« z dne 22. januarja t. l.; 7. raznoterosti. — Prva točka dnevnega reda se je vzela na znanje in na predlog sodr. Majdiča izrekla zaupniča upravi Zveze. — Pri drugi točki dnevnega reda se po vsestransko stvarni debati sklene, da se ima sklep ožje seje načelstva ZRJ. z dne 18. sept. 1927 v zadevi redukcije nastavljenecv pri centralni upravi razveljaviti, iz razloga, ker je Zveza svojo krizo že prebolela in je vsako upanje nasprotnikov, da bi morala ista vsled manjkajočih sredstev likvidirati, zastoj, iz razloga, ker se razvoj članstva kaže navzgor. — Četrta in peta točka dnevnega reda sta se obravnavali iz vidika, da krivda brezposelnosti rudarjev ne leži v premogovni krizi, temveč v racionalizaciji dela in vsled priganjskega premijskega sistema, kateremu so rudarji zapadli zbog svoje neorganiziranosti. Istotako je Zveza zavzela pravilno stališče v obrambi rudarskega zavarovanja. Če ji ni uspelo ubraniti poslabšanje, je temu največ kriva indiferentnost rudarjev samih in pa socialna reakcija v državi. — K novo izdanemu »Pravilniku« o volitvah in poslovanju delavskih zastopnikov, ki je v sedanji obliki za rudarje kakor tudi ostalo delavstvo absolutno nesprejemljiv, bo zavzela Zveza v sporazumu s Strok. komisijo in Delavsko zbornico tozadevne korake za doseglo zboljšanja zaščite delavskih zaupnikov. — Pri šesti točki dnevnega reda se priključuje Zveza predlogu Strok. komisije, sprejetem na občnem zboru Svobode dne 22. jan. 1928. — Tako je končala ta seja z najboljšo vzajemnostjo vseli navzočih ter upanjem, da bo rudarsko delavstvo v tekočem letu v večji meri spoznalo potrebo razredne borbe v edino pravi razredni strokovni organizaciji ZRJ. — Zatorej, vsi odborniki in člani po podružnicah, idite takoj na delo od moža do moža za pridobivanje istih za organizacijo.

Evrope se za to ni veliko brigala, pač pa je nemška kovinska industrija godrnjala. Tudi mi smo že poročali, da nemški plavži in jeklarne podraže železo za 3%. No, temu pa ni tako! Nemški železarski podjetniki so šli veliko dalje. Podražili so železo od 6 do 8%, nekatere vrste celo na 10%, in s tem so seveda spravili v Nemčiji vso strojno industrijo po koncu in celo »Vossische Zeitung«, na pol oficijelni organ nemške vlade, protestira proti knezom plavžev in jeklarn. Vsi ti protesti pa nič me pomagajo. »Velike ribe žro vedno male!« Posledica tega podražanja železa je ta, da je to delo železarskega kartela in ta je zaukazal, da se ima podražiti železo tudi v ostalih državah srednje Evrope, t. j. v Čehoslovaški, Avstriji, Madžarski in seveda tudi Jugoslaviji ne bo izostala. Radovedni smo le, koliko bo generalni ravnatelj na Jesenicah delavcem plače povišal?!

Zakaj sem strokovno organiziran?

Ker imam več spoštovanja do značajnega delavca v raztrgani obleki, kakor do izobraženega bedaka, ki razpolaga z bančnimi računi! Ker se strokovno organizirani delavec zaveda, da bo z vloženi članskimi prispevki storjenega nekaj v njegovem interesu!

Ker se raje borim proti čredi mojih nasprotnikov, kakor da zapustim svojo brata pri delu!

Splošna Delavska Zveza Jugoslavije.

Občni zbor čevljarških pomočnikov v Ljubljani. V nedeljo 22. 1. se je vršil občni zbor podružnice čevljarških pomočnikov v Ljubljani. Odbor je podal izčrpna poročila o poslovanju organizacije v prošlem letu. Predsednik Smole Joško je povdaril v svojem poročilu, da je vodstvo organizacije v kljub težkim gospodarskim razmeram pomočnikov in krizi v čevljarški obrti dvignilo število članov in smisel za organizacijo. To nas navdaja z upom, da prihaja organizacija polagoma do moči, in da bo zmožna čuvati interese svojih članov in voditi borbo za zboljšanje njihovega položaja. Iz tajniškega poročila je razvidno, da so se redno tedensko vršili zaupniški sestanki in odborove seje. Članski sestanki pa vsaki mesec. Stanje članstva koncem leta 60. Blagajnik s. Bratkovič poroča o gospodarskem stanju organizacije, iz katerega je razvidno, da je tudi v tem oziru podružnica znatno napredovala. Za nadzorstvo poroča s. Jakomin, da se je poslovanje s finančnimi sredstvi kakor tudi vse ostalo vršilo v redu in predlaga odboru zaupnico, katera je bila soglasno izrečena. Pri volitvi novega odbora so bili izvoljeni naslednji sodrug: predsednik J. Smole, tajnik Al. Ložar, blagajnik L. Jakomin, Oto Černež in Martin Kaplan, odbornika. Nadzorstvo Franc Bratkovič in Franc Zupan. Pri volitvi delegata za kongres Strok. komisije je bil z absolutno večino izvoljen predsednik Smole za delegata. V organizaciji je tudi par levo orijentiranih sodrugov in so ti predlagali svojega delegata, za katerega je pa glasovalo samo par sodrugov. Pri tej priliki so sodrug iz leve navalili z očitki na sodr. Jakomina, češ, da ni kot zastopnik v Strok. komisiji obsojal stavkocastva s. Kovača, in namigovali, da slabo vrši svoj mandat v Delavski zbornici itd. Iz pojasnil in poročila s. Jakomina pa smo se prepričali, da je bilo zadržanje s. Jakomina na dotični konferenci, tičoč se s. Kovača, pravilno. Ker je bilo s tem pokrenjeno vprašanje zaupnice sodr. Jakominu, je predsednik odredil glasovanje. Vsi člani razen 5 levčarjev so izrekli s. Jakominu zaupnico in mu s tem dali zadoščenje. — O bodočih nalogah je poročal s. Makuc, in so se navodila za bodoče delo vzela z odobravanjem na znanje — Potek občnega zbora in novoizvoljeni odbor nam daje garancijo, da bo čevljarško delavstvo v tem letu z vztrajnostjo in požrtvovalnostjo vršilo v organizaciji svoje naloge. Naprej k zmagi!

Vestnik „Svobode“.

Kongres »Svobode« in bodoče smer-nice marksističnega izobraževalnega dela.

Dne 22. januarja se je vršil v Ljubljani občni zbor splošne delavske kulturne organizacije »Svoboda«. Na njem je bilo mnogo ognje-vite debate o preteklem delovanju in bodočih smernicah naših izobraževalnih organizacij. V zadnjem letu se je ustanovilo mnogo novih podružnic, v nekaterih starih podružnicah se je poživilo delo. V tem času se je razmahnil tudi prosvetni odsek Delavske zbornice s svojo knjižnico v Ljubljani in s tečaji ter s skioptičnimi predavanji po industrijskih krajih. Razen tega je pa v Sloveniji še polno samostojnih delavskih pevskih, godbenih in športnih društev. Vse to izpričuje, da ima naše delavstvo vročo željo po izobrazbi. Nekateri delegati so kritizirali centralo, drugi zopet so nastopali proti nadstrankarskemu stališču »Svobode« v prepričanju, da bo mogla napredovati le, ako se odloči za eno ali drugo marksistično politično frakcijo. Po vsej tej debati je pa kongres soglasno ugotovil, da poživljenje izobraževalnega dela zahteva reorganizacijo »Svobode« v tej smeri, da preide težišče dela na posamezne podzveze: telovadno, drama-

tično, pevsko, godbeno, športno itd. Zato se morajo predvsem posamezne sekcije v podružnicah formirati v svoje podzveze. V drugi vrsti bo pa dolžnost novega centralnega odbora, da izvede združenje samostojnih društev s splošno kulturno matico »Svoboda«. Pravila »Svobode« so bila že na predzadnjem kongresu v tem smislu izpremenjena. Ko bo izvršena ta reorganizacija, bo mogoče govoriti tudi o izpremembi v plačevanju članarine centrali.

Kongres je soglasno zavrnil stališče da se mora »Svoboda« opredeliti za gotovo politično stranko. Pač pa je sklenil to, da se »Svoboda« nasloni na razredne strokovne organizacije. Novoizvoljeni centralni odbor je v smislu tega sklepa že predložil kongresu strokovnih organizacij, naj bi odračunavala Strokovna komisija od kvote svojih članov centrali »Svobode« po 25 para mesečnega kulturnega davka. To je za posameznika zelo majhna žrtev — niti 7 para na teden — vendar pa da ta mali prispevek pri 8000 članih lep mesečni znesek 2000 Din. S tem bi se lahko vzdrževal izobraževalni mesečnik, ki bi izhajal kot kulturna priloga »Delavca«. »Svoboda« bi pa postala res splošna marksistična vzgojna matica, ki bi dajala delovanju raznih podzvez pravi socialistični duh, v splošnem bi pa skrbelo za razredno-bojeveno vzgojo vsega delavstva.

Centrala »Svoboda« bo z vso silo delala za izvedbo teh načrtov. Članstvo ji lahko v tem popolnoma zupa, saj je že na svoji prvi seji po občnem zboru napravila več toza devnih konkretnih sklepov. Pričakujemo, da bomo našli v tem svojem stremljenju polno podporo pri vseh delavskih organizacijah.

Ožji odbor »Svobode«.

Konstituiranje ožjega odbora »Svobode«.

Na svoji prvi seji dne 30. januarja se je novoizvoljeni ožji odbor konstituiral sledeče: predsednik Štukelj Ciril, tajnik Bitežnik Stanko, I. podpredsednik Vrhovec Jože, II. podpredsednik Kermavner Dušan, blagajnik Aleš Pr., gospodar Siard Karol in odborniki: Pezdir, Simonič, Moretti in Vuk Ivan.

Za telovadni dom »Svobode« v Studencih pri Mariboru je sklenil ožji odbor »Svobode«, da izda v sporazumu s podružnico v Studencih nabiralne pole na vse delavske organizacije in poziv, da prirede prireditve, katerih čisti dobiček naj darujejo za prvi delavski telovadni dom v Sloveniji. Vse prispevke je treba pošiljati direktno na naslov: Podružnica »Svobode« v Studencih pri Mariboru.

Sportna podzveza. V nedeljo dne 12. februarja ob 10. uri dopoldne se vrši v Ljubljani v Narodni kavarni prvi zbor »Delavske športne podzveze«, ki je doslej delovala izven »Svobode«. Ožji odbor »Svobode« pričakuje, da bodo pogajanja, ki so v teku, privedla do združitve omenjene podzveze s »Svobodo«.

Iz revirjev, tovarn in delavnic.

Od obljub do dejanj. Vsem krščanskim socialcem in čakavcem, ki so po večini somišljeniki krščansko-socialnega veleposestva in velekapitalizma! Res čudno se nam zdi, da imate tako dobre želodce, da vse to prebavite. Pri vsakih volitvah vam obljubujejo tako posamezni kandidati kot vse njihovo časopisje: Edino naša SLS vam more pomagati. Dobili pa niste nič drugega kot povišanje dela in v raznih oblikah znižanje že itak za 50 odstotkov prenizkih plač. Poslanec tiste delavstvu tako prijazne stranke g. Kremžar je stal na mizi in se po prsih trkal: »Mi smo tisti, ki vam bomo pomagali.« Tako tudi g. božji namestnik Smodej v Mestnem domu. »Država vam je dolžna dati in mi smo za to, da vam

mora dati.« Prijatelji, nič se ni zgodilo. Že leta 1926 sta obe organizaciji, kakor vam je znano, skupno vložili obširno spomenico; dobili so jo med drugimi tudi gg. prijatelji delavstva v Jugoslovanskem klubu. Zastopniki naše organizacije so povedali, da so tudi ustmeno intervenirali pri klubu. Obljubila se je pomoč. Ali ste zasledovali potek sej v skupščini? Niti eden od teh se ni oglašil za tobačne delavce. Ravno tako so že obljubovali nešteto krat tobačnim vpokojencem gotovo pomoč v resnem stanju. Nekako 14 dni pred božičem je prinesel socialni in verni »Slovenec« brzojavko iz Beograda, da se vseni vpokojencem do praznikov pritožbo izplača zaostanek, ki jim pripada po finančnem zakonu že od 1. aprila 1927. Slišali smo te uboge ljudi, kako so se že veselili: »vendar se nas je nekdo usmilil.« Toda kako razočaranje zopet! Danes je 20. januar 1928. O denarju ni dula ne sluha. Socialni minister g. Gosar je vam takoj ob nastopu obljubil, da izposluje že tako težko pričakovani pravilnik. Dolga doba je že od takrat, ali finančni minister še vedno na njemu sedi, ali ga je pa vzel seboj v Pariz, da ga tam zastavi kot dolžno pismo za posojilo, ker baje drugih vrednostnic tudi nima veliko. Tako vidite: od vseh teh obljub ni nič drugega kot več dela, manj jela. Čreda pa pri vsej tej slabi krmi ostane v istem hlevu. Ostane tudi isti pastir. Kar naprej, bo že tam boljše!

Tobačna tovarna Ljubljana. »Križaj ga, križaj ga!«, tako so baje pred 1900 leti kričali farizeji in pismarji. Nahujskali so tudi nevedno množico, da je kričala z njimi. Po tej končni tragediji so se pa oni v pest smejali, ker so se rešili tistega, ki jim je brez strahu odkrival njihove napake. Uboga proletarska masa pa je bila zopet zasužnjena, ker ni imela nikogar, ki bi ji bil kazal pot k boljšemu življenju. To je bilo takrat. Ali ni sedaj ravno isto? V naši tovarni se slišijo sedaj dan na dan klici: Vsi delati! Dajte, dajte! Marš! Na cesto greš! itd. Vmes pade pa tudi kak boljši ocvirek. Nalaga se delavstvu toliko dela, da ga pri najboljši volji ne more izvršiti. To se pravi: izmuči ga do mozga. Nič ne de, če predčasno obnemore in samo radi kapitalističnega pohlepa doživiš samo polovico normalnega življenja. Ravno tako kot takrat. »Križaj ga!«, vpijejo farizeji in pismarji, ki pa imajo v teh prosvitljenih časih drugačne naslove. So birokratje, aristokratje, bankirji, tovarnarji, direktorji, korupcionisti, skratka kapitalisti vseh branž. Ne manjka med njimi tudi ljudi, ki pravijo, da so namestniki onega, ki je bil križan. To delavstvo dela in dela cel dan t. j. 8 ur in ne more izvršiti one količine, kot jo ta lepa družba zahteva. Zato se dela že tudi po 9 ur oziroma skoro 10. Od kdaj je to dovoljeno, ne vemo. Gotovo pa mora vedeti Inspekcija rada v Ljubljani za vso to večjo produkcijo. Nam pa grozi znižanje plač v obliki pravilnika in novih davkov. Vsem prigajščem od najvišjega do najnižjega v Beogradu in Ljubljani pa lepe nagrade, državi pa na naš račun težke milijone.

Popravek in resnica. G. Drago Schwab se krega z resnico. Pravi, da od svojih pomočnikov ne zahteva, da delajo 15—17 ur dnevno. Kaj pa je bilo to, g. Schwab, ko ste lansko pomlad dejali svojim pomočnikom, »pa delajte malo več, takole do 4. zjutraj, potem pa pojdite spat in ob 2. spet vstanite ter šivajte naprej.« Sicer pa v našem članku ni nikdo

trdil, da ste jih Vi sili, ampak da so bili vsled skrajno slabih plač sami prisiljeni delati, da so se lahko skromno preživeli. Pravite, da plače niso nizke. Ali se vam zdi, g. Schwab veliko, če plačate od ene konfekcijske obleke 90 Din? Ali so to mogoče visoke plače? Da odtegujete svojim pomočnikom 5 Din tedensko, to priznate, in pravite, da ne za režijske stroške; kaj pa ali uporaba stroja ni režijska? In pogodbeno! Prosimo, pokažite nam vendar to pogodbo, in s kom ste jo sklenili. Mi od pogodbe ne vemo ničesar. Prihodnjič raje zahtevajte, ko sprejmete pomočnika, da mora isti šivalni stroj prinesiti na hrbtu seboj. In kako ste socialni in usmiljeni, samo radi tega, ker se vam brezposelni pomočniki smilijo, ste napravili delavnico, in ne radi tega, ker ste jo rabili. Pomočnikom bi pa napravili le s tem dobro, če jih plačate toliko, da se bodo pri 8 urnem delavniku lahko pošteno preživeli, sebe in svojo družino. Opozorimo Vas, g. Schwab, da imamo še dovolj materijala na razpolago, da vam ga serviramo in če hočete tudi s številkami. Le eno pa moramo konstatirati in sicer to, da je Inspekcija dela napravila red, da se delavnica sedaj vedno ob 18. uri zapira. Trojka.

Redni letni občni zbor sklicuje podružnica SDZJ v Mariboru, dne 12. februarja ob 9. uri zjutraj v Ljudskem domu. Dnevni red je običajen. Dolžnost organiziranih sodrugov je, da pridejo polnoštevilno. — Odbor.

Konferenca rudarskih zaupnikov. Poročilo konference delavskih zaupnikov II. rud. skupine, sklicane v Trbovlje za dne 22. jan. 1928 za revirje Trbovlje, Zagorje in Hrastnik, s sledečim dnevnim redom: 1. razprava o pravilniku in poslovniku k zakonu o zaščiti delavcev; 2. vprašanje brezposelnih podpor rudarjev; 3. razgovor o uredbi ministra šume in rude glede rudarskih pokojnin. Konferenca je po zaslišanju likvidacijskega odbora II. rud. skupine sklenila predložiti vsem lokalnim odborom sledeči predlog: Dne 4. marca se naj vrši zborovanje delavskih poslancev II. rud. skupine (občni zbor) v Trbovljah s sledečim dnevnim redom: 1. razveljavljenje likvidacije II. rud. skupine; 2. letni obračun in proračun; 3. volitev članov načelstva; 4. razno. Ker je stari rud. zakon še v veljavi, je konferenca mišljenja, da vse rudarske ustanove, ki so v zvezi z rud. zakonom, ostanejo še v veljavi. To poročilo sporočamo v strokovnih listih vsem lok. odborom II. rud. skupine s prošnjo, da vzamejo k temu predlogu svoje stališče. V slučaju, da katerikoli lokalni odbor do 10. febr. 41. ne bo odgovoril pismeno na ta predlog na naslov Struc Jakob, Loke 343, Trbovlje, bo likvidacijski odbor smatral, da dotični odbor s tem soglaša.

Objava.

Listnica uredništva. S to številko »Delavca« je s. Štukelj Ciril izstopil iz uredništva lista, ker je bil medtem izvoljen za predsednika »Svobode«. Obeh funkcij pa ne more izvrševati. — Ta številka je dvojna, da imajo vsi člani sklepe kongresa v eni številki lista. Prihodnja številka izide 10. marca. — Uredništvo.

Zahvala. Vsem sodrugom lesnim delavcem v Mariboru se za nabrano vsoto od 138 Din, katero so nabrali za mojo brezposelno pomoč, najtopleje zahvaljujem. Nabralo se je pri podjetjih: »Drava« 75 Din, Klančnik 32 Din in Potočnik 31 Din. — Kmetič Ivan.

Svoji k svojim!	Sodrug!	L. MIKUŠ
Delavski gospodar, delavska gospodinja kupujeta pri tvrdkah, ki inserirajo v našem listu.	Zahtevajte po vseh brivnicah, kavarnah, gostilnah »Delavca«! »Delavec« naj ne manjka v nobenem javnem lokalu! -----	LJUBLJANA, MESTNI TRG ŠTEV. 15. DEŽNIKI. Na malo! Na veliko! Ustanovljeno 1839.